

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת שלח פ"ו | גליין מס' 534 | סיפורים ופנינים מרתקים | לקבלת הגליין למייל: dirshu@dirshu.co.il

בזמן שכיהן מרן כסגן הרב הראשי של קהיר, היה גר מתחתיו קראי, וכיון שהקראים בטיפשותם אינם משתמשים באש בשבת, היה ביתו חשוך בחושך מצרים. בתקרה של הקראי היה חור שמבעדו היה חודר מעט אור מביתו של מרן, ומרן היה יושב ולומד ומניח בכוונה רגלו על החור. הקראי היה מצווח מלמטה, ומרן היה עונה...

דרכו של מרן בעל ה'בייע אומר' הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל, ללמד תורה בשמחה ולשמה לבבות שבורים בכל עת

"וַיִּבְכוּ הָעַם בְּלֵילָה הַהוּא" (במדבר א', י"ד)
חתם כתיבתם בכיה של חנם (מעניית כט)

בדרשותיו ובשיעוריו שפע מרן ראש גולת אריאל הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל הומור מיזחד וספונטני שהיה משלבו תוך כדי דיבור. בדרך כלל מדובר היה בהברקות של משחקי לשון בפסוקים או בלשון חכמים, לפעמים תוך כדי שינוי האיות או המשמעות. דבריו היו תמיד מתובלים בפסוקים ומאמרי חז"ל, משולבים בצורה מפליאה בתוך דבריו. פניני לשונו פתחו את לבם של השומעים שהתמוגגו בחדוה מכל מלה שיצאה מפיו. אולם מלבד הרצון לפתוח את לבם של השומעים

עמוד היומי באשמורת

הגאון רבי מאיר גפני שליט"א מספר על מחויבותם של תלמידיו בישיבת 'דרך התורה'

(עמ' 8)

כוחו של בקבוק

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א נתן לרופא הבכיר בקבוק וויסקי יוקרתי, ונדהם למראה עיניו

(עמ' 13)

מקווה באילת הרחוקה

כשהרבי מסטראפקוב זצ"ל הגיע לאילת, וחיפש מקווה לטבול בו לפני תפילת שחרית

(עמ' 4)

וידויו של גוי

הגרמ"מ פומרנץ שליט"א עם מעשה נורא על ציות מוחלט לדברי חז"ל, והתפנית המפתיעה

(עמ' 10)

"סלאם!" הוא מברכו. אחריו משתרכים בהכנעה שאר בעלי החיים, קדים קידה לפני היהודי, ושבים לדרכם לצאת ידי חובה באכילת עוד מצרים, שכן "כל כזית מצוה דאורייתא"... כששב היהודי לאדונו המצרי, נחרד האדון לראותו מגיע בלי ילדיו. "היכן ילדי?" הוא שואל בדאגה. עונה לו היהודי "שב על הכסא, קח דף ועט ותתחיל לרשום: את מוחמד אכל הנמר, את פאטמה השמיד הפיל, את ערפאת טרף הברדלס, את אבו-מאזן טרף האריה..." "ואתה איך נשארתי?" שואל המצרי, והיהודי משיב בגאווה "אני יהודי! אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו". "אפילו החיות ידעו להבדיל מיהו יהודי, הלואי והממשלה שלנו תדע מהו ומיהו יהודי..." היה מרן מסיים, ולשומעים כבר היתה הדרכה מצוינת כיצד להעביר את סיפור יציאת מצרים לילדיהם.

פייבל מלייפציג

כאשר היה מבחין בתוך השיעור ששומעי לקחו זקוקים לרענון, היה שולף מעשה שהיה, בדרך כלל על אחד מגדולי ישראל ששמו הוזכר תוך כדי הברור ההלכתי, ואחרי המעשה חוזר לענין. בסיפוריו, לא היה מדלג על שמות ופרטים קטנים. "בלייפציג היה סוחר ששמו פייבל" היה אומר בטון מבודח, והשומעים כבר היו נעורים. וכך, מעבר לענין ולמתח שהיה יוצר בשיעור סביב הברור ההלכתי, בחכמה רבה היה שומר על ערנותו של הציבור. מספר בנו שליט"א: פעם כשהייתי צעיר דיברתי בציבור כשמראה פני היה רציני, אך אבא העיר לי "לא זו הדרך! צריך ללמד בדרך המתובלת במעט הומור, ואמר לי בא אראה לך. בשיעור הבא שמסר, הוא החל לדבר ברצינות, אחרי כמה זמן ראיתי כמה שהתנמנמו, אבא קרץ לי, ומיד שינה כיוון, והחל ללמד בהומור ולצרף סיפורים. מיד ראיתי איך כל הציבור נהיה ערני וקשוב".

החתולה הלבנה

להלן קיבצנו צרור דברי חידוד, שנינה ומליצה שיצאו מפי קדשו של מרן: ככהנו כרבה הראשי הספרדי של העיר תל-אביב, לצד עמיתו האשכנזי, ניגש אליו יהודי עם הארץ, ובפיו שאלה הלכתית 'קשה': "מגדל אני חתולה בביתי, והסתפקתי אם רשאי אני לתת לה חלב אחרי אכילת בשר, מבלי להמתין שש שעות?". "שחורה היא או לבנה?" חקר מרן ברצינות מעושה, "לבנה" השיב האיש מיד, מתלהב מהתעניינותו של הרב. "אם כך" הצביע מרן על משרדו של הרב האשכנזי "תשאל אותו..." באחד ממוקרי הגירושין שהובאו לפניו בבית הדין, הבין שהבעל מערב תמיד את הוריו, והדבר מפר את שלום הבית. פנה ואמר לבעל: "כאשר לרבקה אמנו היתה שאלה, מה עשתה? הלכה לבית מדרשו של שם ועבר, ומדוע לא פנתה לחמיה אברהם אבינו שהיה גדול הדור? ללמדך שכאשר יש בעיה, אין לפנות לאחד מבני המשפחה,

לדברי תורה, היה בו בהומור של מרן גם רצון סמוי לשמח לבם של ישראל המסובבים בצרות. להלן עובדות נפלאות שקיבץ ברוב חן הרב עובדיה חן, ואנו מביאים אותן לפניכם בשינוי עריכה קלים: חתנו הגאון רבי מרדכי טולדאנו שליט"א מספר כי פעם אחת דרש מרן באיזה הספד, וכשסיים התעניין איך היתה הדרשה, אמר לו החתן "זה לא היה הספד, הרב הצחיק את כולם..." מרן חיך והשיב: "כך חמי הרב פאטל היה אומר לי: 'אתה לא יודע להספיד אתה מבדח את כולם'. אמרתי לו, 'מה אעשה, איני יכול לראות יהודים בצער'". ואכן, דרשותיו החיו את רוחם של השומעים, והוציאו אנשים ממצבים נפשיים קשים. "לפני שנים", סיפר מרן ראש ישיבת 'כסא רחמים' הגר"מ מאזוז זצ"ל (בירחון 'אור תורה' כסליו תשע"ד) "ביקשוני לברך אשה אחת שחלתה בדכאון רח"ל, ותרופות וטיפולים ברופאים ופסיכיאטרים לא עזרו לה. אמרתי שתלך ותשמע את הגר"ע יוסף במוצאי שבת. זה היה כשבועיים לפני פורים. אחר זמן שאלתי ואמרו לי שמאז ששמעה את הרב במשך שבועיים נתרפאה כליל ב"ה. ועל זה נאמר: לשון חכמים מרפא".

כשהברדלס טרף את ערפאת

את מיטב חוש ההומור שלו, היה מרן מגייס לצורך תיאור עשר המכות. מאחר שיש בכך מצוה מן התורה של "והגדת לבנך", ניכר היה שהוא מתאמץ להפוך את תיאורו למעניין ושובה לב, כדי ללמד להורים דרך איך להעביר לילדים את סיפור יציאת מצרים בדרך חווייתית. למרות שבחלק מהשנים, היה חוזר על הדברים פעמיים באהבה באותה שנה (בפרשיות וארא-בא ולפני פסח), והשומעים הכירו את התיאור בעל-פה, בכל זאת בכל פעם מחדש, היו נהנים וצוחקים מלוא ריאותיהם. שמות הדמויות במכות מצרים היו מתחלפות בכל פעם בהתאם למצב האקטואלי. פעם כונה המצרי התורן 'ערפאת', ופעם 'אבו-מאזן', וכיוצא באלו. במכת צפרדע למשל - היה מרן מספר שהצפרדע כל כך קרקרה בבטנו של פרעה, קרקרה וקרקרה, עד שהיה לו "רק-רק-רק-רע כל היום"... הדרמטי מכולם היה תיאור מכת ערוב. לצורך הענין, יצר מרן (על פי מדרש תנחומא פרשת בא סימן ד') סיפור על שמרטף יהודי שהלך לטייל עם שבעת ילדיו של מוסטאפה אדונו המצרי. והנה, בהגיעם ל'כיכר תחריר' בקהיר, הגיחו מכל עבר חיות רעות, והחלו טורפים את בני המצרי עד האחרון שבהם, אחד מהם לא נותר. בדרמה של ממש היה מתאר איך היהודי שרואה כי החיות טורפות את בניו של המצרי, עומד בפניה משותק, כשכל גופו רועד מאימת החיות המפחידות. מה הוא יכול לעשות?! וכי הוא דוד המלך שהצליח לגבור על הארי והדוב?! כאשר הוא רואה כי החיות כבר מגיעות אליו, הוא מתחיל לומר וידוי אחרון בדמעות שליש. והנה, הפלא ופלא, כאשר כילה הפיל את מלאכתו, 'בירך ברכה אחרונה', ואחר ניגש אל היהודי ומצדיע לו בחדק הארוך שלו.

לפניות בנושא פרסום בגליון 052-7144937 מוטי

**אבא העיר לי "לא זו הדרך!
צריך ללמד בדרך המתובלת
במעט הומור, ואמר לי בא אראה
לך. בשיעור הבא שמסר, הוא
החל לדבר ברצינות, אחרי כמה
זמן ראיתי כמה שהתנמנמו,
אבא קרץ לי, ומיד שינה כיוון,
והחל ללמד בהומור ולצרף
סיפורים. מיד ראיתי איך כל
הציבור נהיה ערני וקשוב"**

אותו כנר האזין לדברים, ובסיום דרשת מרן, ניגש אל ר' דוד כשצהלתו על פניו: "שמעת מה אמר עלי החכם?". לרגע נבוך ר' דוד שמא הבין הגוי את 'עוקץ' כוונת מרן... "לא שמעת" המשיך הגוי בהתלהבות "שהוא אמר הקול קול יעקב, והידים ידי 'זהב'..."

'חצי תלמיד חכם'

כאשר כיהן פלוני שלא היה אוהב תורה גדול, בלשון המעטה, כראש עיריית ירושלים, היתה לו שליטה ללא עוררין במועצת העיר. מרן נפגש עמו, והפציר בו שהעירייה תקצה כמה מבנים לטובת רשת החינוך. הלה לא הבין את הלהיטות של מרן לפתוח עוד ועוד תלמודי תורה. "מה אתה כל כך נלהב להכניס עוד תלמיד ועוד תלמיד לתלמוד תורה?", ביקש לדעת, "אתה הרי מכניס מאות תלמידים לת"ת, מה יצא לך מכל אלה, וכי כולם יהיו רבנים? היכן הם יכהנו כרבני ערים, וכי יש בארץ חמש מאות ערים?".

ענהו רבנו בשנינות: רבותינו אומרים (ויקרא רבה ריש פרשה ב'): אלף נכנסים למקרא - מאה מהם זוכים להיכנס לתלמוד, שידועים היטב את התלמוד בעל פה. מתוך המאה יוצאים עשרה לומדים פוסקים. מתוך העשרה שלומדים פוסקים, רק אחד יוצא מורה הוראות בישראל. לפי החשבון, אם יהיו רק חמש מאות תלמידים, יצא 'חצי חכם', חצי מורה הוראות בישראל, ו'רחמנא ליצלן מחצי חכם'... מה יעשה, השכבות בשביל המתים?! בשביל זה אנחנו צריכים חכם?! צריכים שיהיה חכם פוסק הלכות!

חיך ראש העיר למשמע תשובתו הנצחת של מרן, "ידעתי שיהיה לרב תשובה...", אמר ולא לתר נעתר לבקשתו להקצות כמה מבנים לטובת תלמודי התורה של רשת החינוך.

'בבדיחותא' הרב עובדיה חן.

רק לצד שלישי, ואפילו אם ההורים הם כמו אברהם אבינו...". הבעל תיקן דרכיו, והשלום שב על כנו.

כאשר מסר פעם שיעור בבית כנסת "מוסיון" בירושלים, התנדב אחד השומעים להכין למרן כוס תה. לצורך כך, קטף עלי נענע מהגינה, ומבלי לבדקם מתולעים שם בכוס התה שהגיש למרן. נתקיים במרן "רגלי חסידיו ישמור", ולפני שלגם מהכוס, הגיע לפתע זבוב, וצלל ישירות לתוך הכוס. מרן כדרכו הגיב בבדיחותא: "מה, לא מצא מקום אחר לטבול, רק בכוס תה שלי?...". ולא שתה מהכוס. בשיעור שהיה אמור להסתיים בשעה תשע, נאלץ לחרוג לעוד כמה דקות. בסיום השיעור, התנצל באומרו "נושא עוון ועובר על תשע..."

לא בלע

בזמן שכיהן מרן כסגן הרב הראשי של קהיר, היה גר מתחתיו קראי, וכיון שהקראים בטיפשותם אינם משתמשים באש בשבת, היה ביתו חשוך בחושך מצרים. בתקרה של הקראי היה חור שמבעדו היה חודר מעט אור מביתו של מרן, ומרן היה יושב ולומד ומניח בכוונה רגלו על החור. הקראי היה מצווח מלמטה "רגלי חסידיו ישמור", ומרן היה עונהו את המשך הפסוק "ורשעים בחושך ידמו..."

בבחינה בישיבת 'כסא רחמים' אמר: "אנו מקיימים בעצמנו מה שאמר דוד המלך 'סעיפים' שנאתי ותורתך אהבתי', העיקר זה זכירת התורה עצמה, ולא רק זכירת ציוני הסעיפים".

בפירושו להגדה של פסח, ביאר בהלצה את שאלתו של הבן הרשע, השואל "מה העבודה הזאת לכם?", שבניגוד לבן החכם הפונה ראשית לתלמודו ולמשנתו, הרשע מברר תחילה היכן לשכת העבודה ומהם העבודות המוצעות לו, באומרו "מה העבודה הזאת לכם?..."

פעם התנצל בפני עוזרו, שלפעמים הוא טרוד בלימודו, ואינו מתפנה לשתות מכוס התה, והסביר עצמו בכלל התלמודי: "אידי דטריד למפלט - לא בלע", שכיון שהוא טרוד ל'פלוט' את דברי התורה ולהעלותם על הכתב, לכן שוכח לשתות.

למרן יש נכדה בשם "רחל", וכשהיתה באה לבקרו עם ילדיה, היה אומר בהלצה: "והנה רחל באה עם הצאן" (ע"פ בראשית כט, ו). ...

פעם היה מרן נוכח בכנס של אדמו"רים וכולם דברו אידיש. כשהגיע זמנו לדבר, החל לדבר בערבית...

ידי זהב

בזמנו, היה מנהג להושיב את הפייטנים בשלחן הרבנים, כדי לתבל תורה עם שירה. סיפר החזן ר' דוד ריאחי ז"ל, שבאחד האירועים האלו חד לו מרן חידה: "מנין שבשמים עולם השירה קרוב מאד לעולם התורה? ענה ר' דוד בחביבות "אדוני יודע!". ויען מרן בחכמה "הנה הראיה ממך! שהרי תמיד מושיבים אותך לצדי..."

ושוב מעשה בחזן ר' דוד ריאחי ז"ל שבאחד הכנסים שהופיע, הוזמן גם מרן. הרכב הנגנים כלל גם כנר גוי שהיטיב לנגן. אחרי שר' דוד סיים לקט משיריו, הוזמן מרן לשאת דברי תורה, וכפתיחה נעימה פתח בפסוק "הקול קול יעקב" (רמז לר' דוד) "והידים ידי עשיו" (רמז לאותו כנר גוי).

אמר להם רבי שבת'ל: "הרי אתם המרובים ואנו מעטים. אם באמצע הדרשה תראו שאנו מדברים דברים שאינם לרוחכם, תתפסו אותנו ותזרקו אותנו החוצה"... נכנסו הדברים ללב ראשי היישוב, והם הסכימו לנסות ולראות איך יפול דבר

הצדיק הירושלמי רבי יצחק דוד גוטפארב זצ"ל וחבריו הפעילים, במסעות קצרים וארוכים לקרב לב ישראל לאביהם שבשמים

"וְאֵת הָעַם הַיִּשְׁבֵּי עָלֶיהָ הִחֲזַק הוּא הַרְפָּה" (במדבר י"ג, י"ח)

העם שבשדות ספגו אמונה פשוטה בינקותם, ורק בצוק הימים התחספסה דמותם. הם חיו את חייהם כמעולפים בצמא, ליבם צחיח ונפשם שוקקה. וכשבאו ודיברו איתם על ענייני יהדות יכלו לראות את האור זורח בעיניהם, את ההתרגשות ואת הגעגועים עולים וצפים. הם שתו את דברי הרבנים בצמא, ובקשה אחת בפיהם: "תבואו! אנחנו מחכים לכם!"

חדשים לבקרים הגיעו נציגי המפלגות השונות והציעו להם להצטרף אל שורותיהם, כל אחד והאידיאולגיה המסולפת שלו, כל אחד ושטיפות המוח שלו, "ואתם", זעקו לעבר הרבנים, "למה תגרעו מהם?"

מספר רבי אברהם צבי שפיצר שליט"א: זוכר אני את ברכת המזון של רבי שמואל הומינר, היאך ברך שם ברוב יגיעה ועבודה, והכפריים מביטים ומשתאים למראה עיניהם. רוחם ונפשם נכספת ליהדות המקורית, ממנה עקרום בידיים זדוניות. ר' שמואל הומינר לא אבה ללון בבתיהם של הכפריים, והיה לן בבית המדרש. "נשארתי עמו שם", סיפר רא"צ, "ועד היום חקוקות בעצמותי ברכות התורה שבירך רבי שמואל ז"ל, תיכף בקומו בבוקר".

הפעילים פעלו בחכמה וברגישות, כדי לעורר יהודים תמימים. הפעילים לא שאלו שאלות ישירות אלא נכנסו לענין בעקיפין, שאלו כבדרך אגב, איפה הצד הבשרי ואיפה הצד החלבי, ומתוך כך הגיעו לשיחה עם בעל הבית בענייני כשרות המאכלים בכלל. "איך אתה מסדר את הנורה לפני שבת?" התעניינו כאשר פתחו את המקרר. המארח היה פוקח זוג עיניים תמהות, ומכאן כבר הגיעו לדבר בענייני שמירת שבת.

עדיין לא חגגו בר מצווה...

בביקוריהם בישובים הביאו עמם תפילין. נערים רבים שמימיהם לא זכו להניח תפילין חבשו פאר לראשם לראשונה. במקרים רבים ביקשו ההורים שיקנו אותם עבורם. היו הורים שמרוב תמימותם סירבו להניח תפילין לילדיהם, משום שסברו שאם עוד לא ערכו מסיבת בר מצווה אי אפשר להניח תפילין...

הפעילים מצאו מוצא, בנסיעה הבאה הביאו איתם מזונות ומיני תרגימא, קראו לכל הנערים שכבר מלאו להם י"ג אך עדיין לא ערכו להם סעודת בר מצווה, גם את ההורים הזמינו, וכך חגגו לכל הנערים יחד את שמחת ה'בר מצווה'. עתה כבר היה ברור לכל שהם חייבים להניח תפילין.

סעודות כאלו ערכו הפעילים בכמה וכמה מושבות. זו היתה הזדמנות לדרוש על חובת שמירת התורה, ועל מהותה של קבלת עול מלכות שמים ועול מצוות. בני היישובים שאבו חיזוק רב ממעמדים אלו.

המקווה הפסולה

פעם הרחיקו נדוד עד לאילת הרחוקה. ראשי העליה היו בטוחים שלמקום מרוחק שכזה לא יגיעו הפעילים החרדים, אך על אפם ועל חמתם גם לשם הגיעו. לנסיעה זו התלוו האדמו"ר מסטראפקוב זצ"ל והרה"צ רבי שבת' יודלביץ זצ"ל. הוא התברך בלשון לימודים חודרת ונוקבת, והשתמש בכוח זה לעורר יהודים לעמידה על המשמר, וללחום מלחמת מצווה במהרסי הדת. מצד שני ידע מתי לדבר רכות ולמשוך לבבות של יהודים אומללים, שנקרעו מכור מחצבתם.

במשך היום אספו יהודים ודיברו על ליבם. השמש שקעה, הזמן התאחר, והם נותרו ללינת לילה. בבוקר השכם ביקש הסטראפקוב'ער רבי זצ"ל לטבול במקווה טהרה, ואז נודעה לו המציאות העגומה: בכל העיר ישנה מקווה אחת בלבד. בהגיעו אל המקווה חשכו עיניו.

הרבי בדקה, ומצאה פסולה. עתה כבר ידע הרבי מה עליו לעשות. הוא בא בדברים עם כל מי שיכול לפעול, והשקיע מאמצים כדי שיתקנו את המקווה. זכה, וגלגלו זכות על ידי זכאי.

אין לשנות

באחת השבתות שעשו באחד היישובים, גילה הרה"צ רבי משה וובר ז"ל כי המקום אינו מוקף בעירוב, והתושבים עוברים מדי שבת על איסור הוצאה ר"ל. עוד באותה שבת אסף רבי משה את התושבים, וביאר בפניהם את ענין העירוב. בדרשתו הסביר בקיצור את סדר בנין העירוב, ואיך על ידו מותר להכניס ולהוציא בשבת. מתוך דבריו הבינו השומעים, שמתוך חסרון הידיעה שהיה להם, הם נכשלים בזה. חלפה השבת ועברה, האנשים שנלוו אל ר' משה וובר זצ"ל הטילו ספק רב בתועלת הדרשה. "הם שמעו", אמר אחד, "אבל עד השבת הבאה יעבור שבוע שלם, והם ישכחו שדיברו על עירוב". "המושגים האלו הם בכלל לא לרמה שלהם", אמר מלווה אחר, "עירוב, איסור הוצאה... הם כאלו עמי הארץ, שספק אם בכלל קלטו מה דיברו איתם".

מה קרה למעשה? מיד בצאת השבת הגיעה בקשה מהמועצה הדתית, שיבוא ולהתקין שם עירוב כשר כדין, הועד שלח לשם את רב העירובין בירושלים, הגאון רבי יעקב בלויא זצ"ל חבר הביד"צ, והוא ירד להתקין עירוב כשר לכל היישוב.

אגב, דרכו של רבי משה ז"ל היתה לדרוש דרשות עממיות, פשוטות, בעניינים קלים לפי הבנתם ולפי מצבם של אותם יהודים פשוטים. כך נהג בליל שבת ובשבת בבוקר, אך בסעודה שלישית היה מדבר דברי חסידות עמוקים. כששאלוהו לפשר הדבר, והרי השומעים אינם מבינים מה הוא מדבר, אמר: "אף על פי כן, זוהי הצורה של סעודה שלישית, ואין לשנות!"

מצע מפלגתי

ימי ערב בחירות. העסקנים מגיעים ליישוב מסוים, אבל ראשי היישוב שהיו ממפלגה ידועה סירבו להניח לאנשים מחוץ למפלגה לדבר בפני הציבור, מי יודע אם לא ישכנעו את המצביעים הפוטנציאליים להצביע בעד מפלגה אחרת.

אמר להם רבי שבת'ל: "הרי אתם המרובים ואנו מעטים. אם באמצע הדרשה תראו שאנו מדברים דברים שאינם לרוחכם, תתפסו אותנו ותזרקו אותנו החוצה..."

נכנסו הדברים ללב ראשי היישוב, והם הסכימו לנסות ולראות איך יפול דבר.

פתח ר' שבת'ל בשפתיו הדולקות: "שמע ישראל! למי פונה הפסוק ואומר 'שמע ישראל?' לכל יהודי באשר הוא! לכל אשר נשמת ישראל בקרבנו. אליו קורא הפסוק ומבקש 'שמע ישראל'. שמע, תקשיב!" רעם רבי שבת'ל, "שמע את האמת והאמונה שעליה חיו ועליה מתנו אבותינו ואבות אבותינו בכל הדורות!"

ראשי היישוב עמדו מתחת לחלון. לשמע הדברים חוצבי הלהבות נמס לבם בקרבם. הם ניגשו לרבי שבת'ל, וביקשו ממנו סליחה

"כל פעם שאני הולך ברחוב ומבחיני ביהודי ההולך בגילוי ראש אני מציע לו את הכיפה שלי, לכן דרוש לי מלאי של כיפות בבית. היום חזרתי הביתה והיפשתי כיפה במקום זו שהענקתי זה עתה למאן דהוא, אבל המלאי אזל"

ומחילה על שרצו למנוע ממנו לדרוש בפני הציבור. ענה רבי שבת'ל ואמר להם: "כעת כל המפלגות עמלות לשכנע כמה שיותר אנשים לתמוך במפלגה שלהם, אולם המצע של המפלגה שלנו הוא כבוד ה' ותורתו. אם כולם עמלים בכל כוחם להגביר תעמולה בכל הדרכים, מדוע רק עלינו יאסרו זאת?!"

ראשי היישוב התרגשו מדבריו וליוו את הבאים לדרכם. "תגיעו עוד פעם!" ביקשו, "בכל פעם שתרצו תוכלו לדרוש".

לפעול מכיוון אחר

בירושלים, פלטרין של מלך, פתחו מקום אשר מחלל את קדושת ישראל ואת קדושת השבת. ירושלים סערה במשך תקופה ארוכה. אף בארה"ב יצאו אלפים מול הקונסוליה הישראלית להפגין ולמחות על חילול הקודש בעיר הקודש, אך אותם עזי פנים לא נסוגו אחור ממזימתם, ולדאבון לב, המקום המשיך להתקיים. היהדות החרדית הרגישה שמעשה שטן הצליח, אך הצדיק הירושלמי רבי יצחק דוד גוטפארב לא הרפה. הוא חש עצמו מחויב להמשיך להתריע ולעורר. אמנם מבחינה ציבורית לא הצליחו לסגור את המקום, אבל רבי יצחק דוד החליט לפעול מכיוון אחר. למנוע מיהודים תמימי לב להימשך שם, שחם ושלוש לא תישרף נשמתם באותה אש של טומאה.

הלך רבי יצחק דוד וכיתת את רגליו לשכונות הסמוכות למקום ההוא, רחביה וקטמון. לא כנציג של הועד, לא כפעיל של ארגון מסוים, אלא כיהודי חם, שכבוד אביו שבשמים נוגע לו, וגורלם של אחיו היהודים אינו נותן לו מנוח.

הוא אסף את הילדים לאחד מבתי הכנסת ודרש בפניהם בענייני שכר ועונש. "אתם יודעים, ילדים?" פנה אליהם רכות, "כל אחד

החבורה נוסדה אמנם כדי לשמור את משמרת השבת, אבל "מצוה גוררת מצוה", שבת היא מקור הברכה, וכאשר זוכים לשומרה ולהנחילה, מתברכים בעוד ועוד מצוות.

אחרי שעברו בשכונות והכירו את בעלי החנויות, את השיג והשיח של הקונים והתושבים, ראו את ההלוך ילך שלהם, ונוכחו בהליכות חייהם, הבחינו בדברים הצריכים חיזוק. בני החבורה היו למודים לפעול בצוותא, ביראה ובעצה אחת לפני המקום ונתנו את ליבם להיות מצרים על נסיונות ומכשולות שצצו חדשים לבקרים. לפעמים זו מודעה הקוראת לבוא לאתר שאינו כשר, הרגלים כאלו ואחרים, ועניינים שונים מענייני הדת וגדרי היהדות שעמדו בסכנה. כשנתקלו בדבר מעין זה הדורש חיזוק, נעמדו בני החבורה על משמרתם לעורר על הענין. הם סבבו בבתי כנסיות ודרשו לרבים על הדברים הצריכים תיקון וחיזוק.

שלא בפניו

הפעילות לחיזוק התנהלה כך: בני החבורה ראו צורך לדרוש בבתי כנסת בשכונות על ענין מסוים, ותלו מודעה בבתי הכנסת שבישוב הישן, לאמור כי זקוקים כאן לאנשים שילכו וידרשו בענין מסוים. המודעה הכילה רשימה של בתי הכנסת בשכונות, ולידה מקום ריק, כדי שאנשים ירשמו את שמם כמתנדבים לדרוש.

כל מי שנדבה רוחו אותו לקרבה אל המלאכה, היה רושם את שמו לצד בית המדרש ששם יכול להגיע ולדרוש בפניהם.

רבי יצחק דוד היה מהקבועים ששמו נרשם לצד כמה בתי כנסת. לפעמים לא המתינו עד שרבי יצחק דוד יבוא וימלא את השורה, אלא העסקנים עצמם רשמו את שמו, מתוך ידיעה שעבור רבי יצחק דוד זה בבחינת "זכין לאדם שלא בפניו"...

רבי יצחק דוד שוחח בדברי אגדה, המושכים לבו של אדם כמים, ודבריו מלאי נועם וחוץ, מתובלים במשלים ובעובדות מגדולי הדורות. לא כרב ולא כמגיד הופיע בפניהם, אלא כאיש פשוט, איש בין אנשים ושווה בין שווים. בא להתחזק איתם ביחד, ולומר בקול, מה שהוא צריך לומר לעצמו.

את דרשותיו החמימות סיים בלשון "הבה נעורר את עצמנו לתקן מעשינו ולקיים רצון אבינו שבשמים".

הוא הצליח להשפיע ולמשוך את הלבבות, כי הוא באמת ראה את עצמו כמי שזקוק לשיפור המעשים, ונמצא בדרך העולה, תמיד בדרך, תמיד יש מה לתקן, והוא, ביגיעתו, מצרף אליו את שומעי לקחו, כדי שכל אחד יתקדם מהמקום שבו הוא נמצא. והם באמת התקדמו, התעוררו, ושינו את דרכם לטובה.

(דער ערליכער איד פון ירושלים)

עתידי ליתן דין וחשבון על כל מעשה שעשה במשך כל ימי חייו, ואין שכחה לפני כסא הכבוד. כל אחד צריך להתרחק מעבירה ומכל דבר שמביא לידי עבירה".

ככה, בפשטות, סיפר להם את האמת לאמיתה, את מציאות החיים החולפים ואת מטרתם. אחר כך הביא דוגמא: "למשל, ללכת למקום של חילול שבת ופריצות זוהי עבירה. גם על זה נותן האדם דין וחשבון אחרי מאה ועשרים..."

רבי יצחק סיים את דרשתו, ופנה לדרכו.

"הרב!" קרא אחריו ילד אחד. הילד רץ אחרי רבי יצחק דוד, ומשהשיגו סיפר בבושת פנים ובשברון לב שכבר נכשל פעם והלך לאותו מקום. "מה יהיה?" בכה הילד, "עכשיו יהיה לי גיהנום".

ליטף רבי יצחק דוד את ראשו של הילד, וענה לו ברחימיות: "אם תקבל על עצמך שלא ללכת לשם שוב, ותעשה תשובה, הקב"ה יכפר לך על מה שכבר עשית".

הילד קיבל את הדברים, והוא התעודד לתקן את המעוות. ובשביל ילד אחד כזה, היה שווה לכתת רגליים, להתאמץ ולהתייגע. ומי יודע, אולי היו עוד ילדים כאלה...

עם כיפה של ילד

סיפר סוחר כיפות בירושלים: רבי יצחק דוד נכנס אלי מפעם לפעם וקנה ממני מספר רב של כיפות בכל הגוונים. היה הדבר לפלא בעיני. בשביל מה? הרי לא רבי יצחק דוד ולא בניו חובשים כיפות צבעוניות. התמיהה רחשה בלבי, אבל כשראיתי את רבי יצחק דוד כשעל ראשו כיפה של ילדים, כבר לא התאפקתי.

שאלתי אותו: "מה אתה עושה עם כל כך הרבה כיפות? ומדוע אתה חבוש היום בכיפה של ילד?" הסביר לי רבי יצחק דוד: "כל פעם שאני הולך ברחוב ומבחין ביהודי ההולך בגילוי ראש אני מציע לו את הכיפה שלי, לכן דרוש לי מלאי של כיפות בבית. היום חזרתי הביתה וחיפשתי כיפה במקום זו שהענקתי זה עתה למאן דהוא, אבל המלאי אזל.

"אי לכך לקחתי כיפה של אחד הילדים - לבינתיים, וכעת ניגשתי לחנות לרכוש מלאי חדש". בתוך תקופה, גם המלאי החדש ייגמר, ויהודים נוספים יתחילו לכסות את ראשם.

תיקון וחיזוק

רבי יצחק דוד היה מסובב בין בתי הכנסת בירושלים, שם התפללו אנשים פשוטים. בדברים פשוטים ונעימים, מתובלים במשלים ובסיפורים המתיישבים על הלב, עורר את לבם לתשובה ולתיקון המעשים. דרשות אלו נמסרו במסגרת החבורה המיוחדת 'מזהירי שבת'.

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

חדש! ניתן להירשם בכל עמדות נדרים פלוס, טופס 'דרשו'

לשמע

ללמד וללמד ברכב, בבית, ובכל מקום...

קו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

שיעורים
בפרשת השבוע

שלוחה
7

- הרב אלימלך בידרמן שליט"א
- הרב ברוך רוזנבלום שליט"א
- הרב שמעון שפיצר שליט"א
- הרב מנשה ישראל רייזמן שליט"א
- הרב יצחק זילברשטיין שליט"א
- הרב אליהו דיסקין שליט"א
- הרב איל אונגר שליט"א
- הרב חיים פוקס-אור החיים שליט"א

הדף היומי
בהלכה

שלוחה
1

- הרב אריה זילברשטיין שליט"א
- הרב אפרים סגל שליט"א
- הרב מרדכי שלמה פריינד שליט"א

הדף היומי
תלמוד בבלי

שלוחה
2

- הרב אליהו אורנשטיין שליט"א
- הרב מאיר שפרכר שליט"א
- הרב אפרים סגל שליט"א
- הרב אברהם פוקס שליט"א
- הרב דוד בוק שליט"א

עמוד היומי
תלמוד בבלי

שלוחה
5

- הרב אריה זילברשטיין שליט"א
- הרב אפרים סגל שליט"א
- הרב דוד בוק שליט"א
- הרב מנחם דריימן שליט"א
- הרב עמרם בינעט שליט"א
- הרב דוד הופשטטר שליט"א
- הרב ירמיה לעסין שליט"א
- הרב שלמה סטרו שליט"א
- הרב מאיר ערערא שליט"א

שלוחה
6

הפוח בכל יום
א חסידשער שבת

הדף היומי
בירושלמי

שלוחה
8

- הרב יצחק שאול קניבסקי שליט"א
- הרב אליהו אורנשטיין שליט"א
- הרב שמואל בקר שליט"א
- הרב עמרם בינעט שליט"א

שלוחה
9

שירי דרשו ושידורים חוזרים

שלוחה
0

הוראות הפעלה

שלוחה
4

תוצאות ומועדי המבחנים

שלוחה
3

מוקד 'משיבי הדף' בית
הוראה לידף היומי בהלכה'

השעה לא מאפשרת כמובן למסור שיעור עכשיו, אבל פתאום אני רואה שכל המשתתפים הקבועים בשיעור מתלקטים סביבי ובידיהם גמרות, הם רוצים לשמוע שיעור בשתיים וחצי בלילה. אמרתי להם, תלמידים חביבים, אני מאוד שמח שחשקה נפשכם בתורה, אבל תסתכלו מה השעה, אני אתחיל לומר שיעורים ואתם תירדמו אחד אחד, מה העניין?

הגאון רבי מאיר גפני שליט"א, ר"מ בישיבת 'דרך התורה' במודיעין עילית, מספר על השיעור ב'עמוד היומי' ועל התועלת העצומה שרואים תלמידיו בלימוד זה לאורך שנים

יעקב א. לוסטיגמן

שיעורי 'עמוד היומי' הפכו ב"ה לתופעה נרחבת. כמעט בכל מקום אפשר למצוא היום שיעור יומי ב'עמוד היומי' מבית 'דרשו'. עמוד גמרא ליום, עם 'עיון העמוד' הכולל את עיקרי דברי הראשונים והאחרונים על הסוגיא, בשפה ברורה ובנעימה, תענוג של ממש. אבל אחד השיעורים המיוחדים הוא ללא ספק שיעורו של הגאון רבי מאיר גפני שליט"א, מרבני ישיבת 'דרך התורה' במודיעין עילית, בראשותו של הגאון רבי מיכאל גרוס שליט"א.

מה מיוחד בשיעור הזה, בוודאי אתם שואלים, ואנחנו הפנינו את השאלה הזאת ישירות לרב גפני.

זה שיעור שנמסר בישיבה קטנה, אחרי שעות הלימוד, לבחורים שבחורים מרצונם להישאר בישיבה עוד חצי שעה על חשבון זמנם הפנוי, כדי ללמוד עמוד גמרא.

למעשה השיעור הזה הוא פרי יוזמה של בחורים צעירים, ששמעו שמתחילה תוכנית חדשה של 'דרשו' ללימוד 'עמוד היומי', וביקשו ממני למסור שיעור.

האמת שהיתה לי התלבטות לא פשוטה, מצד אחד מדובר בבחורים צעירים מאוד, בני 13 וחצי עד 16 וחצי, פחות או יותר. הישיבה גם ככה מעסיקה אותם למשך יום לימודים שלם מלא וגדוש, אפשר לצפות מהם להוסיף עוד חצי שעה מדי יום ללימוד נוסף?

התייעצתי עם ראש הישיבה הגר"מ גרוס שליט"א, שחכך בדעתו ולבסוף אמר לי שכל עוד מדובר ב'נדבה' בלבד, מנדיבות לבם של הבחורים, כל אחד מהם בוחר לעצמו אם להשתתף או לא, והלימוד יתקיים כולו על חשבון זמנם הפנוי, אין בכך פסול. "אם נראה שיש בחור שזה גדול ממידותיו, נעיר לו בעדינות ונמליץ לו לוותר על השיעור", הוא אמר, וכך אכן עשינו.

ההצלחה הפתיעה אותי מאוד. אני חשבתי שמדובר בהתלהבות ראשונית שתחלוף אחרי שבועיים, או לכל היותר תחזיק מעמד עד הסיום של מסכת ברכות. אבל לא! הבחורים באים מדי ערב, למדנו ברכות, שבת, עירובין, פסחים, שקלים וכעת כבר לומדים מסכת יומא. הבחורים שהיו כשהשיעור נוסד כבר מזמן לומדים בישיבה

גדולה, ואני שומע מהם שלפחות חלק מהם ממשיכים ללמוד עמוד היומי לבדם למרות שהם כבר מזמן לא בשיעור שלי בישיבה קטנה.

מה הסוד של הצלחת השיעור? איך באמת אתם מסבירים את זה שבחורים צעירים כל כך עושים מאמץ כזה מיוחד כדי ללמוד 'עמוד היומי'?

האמת שזה מורכב משני חלקים, איכות הבחורים כמובן, ב"ה לומדים אצלנו בישיבה בחורים מובחרים, אחד אחד. מטבע הדברים יש בישיבה אווירה של רצון להתעלות בתורה ולהרבות בידעת התורה, ולכן השאיפה הטבעית של כל בחור היא להוסיף עוד ועוד על לימודיו.

החלק השני הוא התוכן והקצב של הלימוד. כמובן שכל לימוד גמרא הוא מבורך ורצוי, אבל בתוכנית של 'עמוד היומי' יש משהו מאוד מיוחד כשמצד אחד הקצב שווה לכל נפש, עמוד גמרא זה לא בשמים, אפילו בחור בן 15 יכול להספיק עמוד ביום, אם הוא שומע אותו ממגיד שיעור שהתכונן כראוי ומוסר את הדברים בשטף.

בנוסף יש את החלק העיוני, 'עיון העמוד' שזה חיבור נפלא מאוד. אם 'דרשו' היה קם רק בשביל להוציא את החיבור המיוחד הזה לאוויר העולם, דיינו. מדובר בליקוט מדהים של דברי הראשונים

והאחרונים, כל מה שמושך את הלב ומעניין את השכל. זה פשוט תענוג. לא מספיקים את הכול כמובן, אני אפילו לא מנסה. מה שחשוב בשיעור שנמסר בכזאת שעה לבחורים בכזה גיל, זה שיהיה מעניין ומושך את הלב.

לומדים גם רש"י בשיעור?

אני אומר בעל פה את מה שרש"י כותב, ומחדד את הנקודות שרש"י מציין, אבל לא קורא את לשונו של רש"י מילה במילה, כי אנחנו צריכים לשחרר את הבחורים הביתה ולא להחזיק אותם זמן רב מדי. גם כך זה מעל ומעבר לזמן שהם אמורים להיות בישיבה. אבל לאחר מכן הבחורים חוזרים ומשננים את הנלמד בכוחות עצמם, בבין הסדרים, בימי שישי ובשבת קודש וכדו', ובחזרה הם לומדים עם רש"י.

הבחורים גם נבחנים על הנלמד?

כמובן, רובם עושים את מבחני 'דרשו', מדי חודש בחודשו. מעניין לציין שלפי הכללים של 'דרשו' מלגות ניתנות רק מגיל 16 ומעלה, אבל אצלנו בישיבה ראש הישיבה שליט"א החליט שהוא משלם מכספו את המלגות לבחורים, בהתאם לגובה הציון ב'דרשו'. אנחנו מקבלים רשימה מרוכזת מה הציון של כל בחור, וראש הישיבה נותן להם מלגות. זה כמובן לא קל לו, וזה מעבר למה ששייבה אמורה לתת, אבל הוא אומר שהתועלת של זה גדולה כל כך, שזאת השקעה משתלמת מאין כמוה.

זה מוגבל רק לבחורים משיעור ג'?

בכלל לא. השיעור מתקיים מדי ערב אחרי שמסתיימים סדרי הלימוד של הישיבה, וכל מי שרוצה יכול להשתתף. יש בחורים מכל הישיבות, מכל הגילאים. זה גם חלק מהייחודיות שלו, שהוא מגבש את תלמידי הישיבה שבדרך כלל מחולקים לפי גילאים וכל אחד לומד רק עם בני גילו, וכאן יש להם מעין קו מאחד ומחבר שהופך את כולם לדבוקה אחת של התעלות בתורה.

יש עידוד מיוחד להשתתף בנוסף למלגות הניתנות לנבחנים?

אנחנו משתדלים שלא לייצר לחץ, ההיפך, כל סוד ההצלחה של השיעור הזה הוא דווקא בכך שהבחורים באים מרצונם החופשי, זה נותן להם גדלות. כל היום אתה לומד כי חייבים, מה הופך בחור לבן תורה? כשהוא לומד גם כשלא חייבים, כשאף אחד לא יכעס עליך אם לא השתתפת בשיעור, כשזה לגיטימי לומר שזה לא מתאים לך ושאתה עייף מדי או שיש לך לימודים אחרים.

ההיפך הוא הנכון, לפעמים אנחנו רואים שיש בחור שזה מפריע לו להתעלות בסדרי הלימוד הרגילים, שהוא עייף מדי או שהוא מתקשה לבוא למחרת בזמן וכדו', ואנחנו ממליצים לו בחום לוותר על השיעור הזה.

הדבר היחיד שאנחנו עושים כדי לעודד הצטרפות, זה הסיומים שאנחנו חוגגים. זה סוד ישן עוד מימי חז"ל לעשות 'יומא טבא

למעשה השיעור הזה הוא פרי יוזמה של בחורים צעירים, ששמעו שמתחילה תוכנית חדשה של 'דרשו' ללימוד 'עמוד היומי', וביקשו ממני למסור שיעור

לרבנן' עם כל סיום מסכתא, וב'דרשו' ראינו איך שהפכו את הנושא של סיומים לאמנות של ממש, כשהמציאות מוכיחה שכל שחוגגים את הסיום בקול רעש גדול וחזק יותר, כך גדל מספר הלומדים במחזור הבא או במסכת הבאה. ובאמת, יש חשיבות עצומה לעשות סיומים בקול רינה והמון חוגג.

סביר להניח שמספר הלומדים בשיעור מתמעט בתקופות של לחץ, למשל בתקופות של כניסה לישיבות גדולות וכדו'...

אפשר לראות תנודות פה ושם במספרי הלומדים, אבל באופן כללי הבחורים שמשתתפים בשיעור הם מאוד מחויבים ומגויסים למטרה של הוספת ידע ולימוד מסכתות בשלמות, ולכן הם משתדלים מאוד שלא להחסיר שום שיעור.

אני יכול לספר לכם סיפור שבעיני הוא פשוט מדהים. משהו שלא האמנתי שאזכה לראות בעיניי.

היה זה כשיצאנו לשבת התאחדות במושב תפרח. אנחנו קוראים לזה 'שבת רוממו' כי באמת בשבתות האלו כל האווירה של הישיבה מאוד מיוחדת, הבחורים מתרוממים ומתעלים לפסגות רוחניות נפלאות.

הבחורים אמרו לי, הרב, אם אנחנו בשבת בצוותא חדא, למה שלא נקיים את השיעור גם בשבת, במקום לעשות השלמות אחר כך ביום ראשון.

הצצתי בתוכניה ואמרתי להם, רבותי, תסתכלו מה קורה פה, השבת מלאה וגדושה בשיעורים, תפילות, דרשות, שירות ותשבחות, אני לא רואה שיש פה זמן לשיעור 'עמוד היומי'. אבל הבחורים אמרו לי "מה הבעיה, נעשה כמו בישיבה, אחרי שנגמרים הסדרים, כשכולם הולכים לישן, אנחנו נשב לשיעור". אמרתי להם, זה יהיה באחת בלילה, מאוחר מדי! אבל הם התעקשו ונאלצתי להסכים.

בסופו של דבר ה'שבת אחים' בליל שבת נמשך ונמשך, היתה אווירה מיוחדת מאוד, שרו בהתלהבות וברגש רב, היו כמה דרשות

תגובתו של הגוי למראה הרב הדהימה אותו ביותר. אך הרב דינר לא נרתע. אט-אט התקרב ובא לגבולו של הרפתן הזועם והחל לדבר אליו בשפה יפה לבל יכעס. "אינך צריך למכור לי מאומה", אמר לו, "רק שמע את דברי וקבל ממני את בקשת הסליחה שבאתי לבקש מאתך...."

פנינים ומרגליות מאוצרותיו ושיחותיו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

"וגם זבת חלב ודבש הוא יזהר פריה" (במדבר י"ג, כ"ז)

כמה עלינו להשתדל ולהיזהר בשמירה על המאכלים הנכנסים לפינו, לבל נטמטם את מוחנו ונכשל חלילה בסרך של איסור. בעיתות הקיץ, כאשר רבים יוצאים לנופש, ישנם הנוטים להקל בהנהגות והקפדות שמסורים בידם כל השנה כולה, ולהורות היתר לעצמם בתואנות שונות.

בפרט בימינו, כאשר הפיקוח הממשלתי על מפעלי המזון ותעשיות הייצור מתהדק והולך.

אך יש לזכור ולהפנים שחלילה לנו להקל ראש במאום, ולא לזלזל חלילה בשום קפידה או הנהגה טובה, בפרט ביסודות הכשרות שתיקנו חכמינו ז"ל, אם כי פעמים רבות נראה שהחשש ההלכתי אינו מצוי במקרה זה או אחר, לעולם אין לדעת בשכלנו המוגבל כמה עלולים אנו להכשל חלילה.

הצועד בעקבי ה'שולחן ערוך' ואינו סוטה כמלוא נימה מהקפדותיו והנהגותיו, מובטח לו כי לא יכשל חלילה בדבר שאינו כשר לכתחילה.

בכפר נידח

ויסופר:

עודנו צעיר לימים, זכה הגאון רבי יוסף צבי הלוי דינר זצ"ל, ראש בתי הדין של התאחדות קהלות החרדים בלונדון, להינצל בנסי נסים מגיא ההריגה בשנות שואת גרמניה הנאצית הארורה. לאחר שיצא למפלט אחז במקל נדודים ולאחר זמן דרכו רגליו בחוף מבטחים במדינת אנגליה. מחמת צוק העתים הוצרך הרב להתגורר יחד עם בני משפחתו במקום מרוחק ומבודד אשר בסביבתו כמעט ולא התגוררו יהודים.

מגוריו באותו כפר מבודד ונידח זימנו לו מספר רב של נסיונות וקשיים בעמידתו על משמר ההלכה הצרופה, ובפרט בנושא כשרות המאכלים והמשקים היות ובאותו כפר בו התגוררו כמעט ולא הובאו דברי מאכל שנוצרו בהשגחה עבור יהודים מחמת המרחק הרב.

אחד מן הדברים שקשה היה ביותר להשיגו - היה חלב ישראל. כידוע ההלכה קובעת כי אין לשנות חלב שנחלב על ידי גוי, אלא אם כן עמד איש יהודי לצידו והשיגה על החליבה.

איסור זה מגזרת חכמים הוא, שתקנוהו מתוך חשש שמא עירב הגוי

חלב טמא יחד עם החלב הכשר, ולא מפני שחששו להחלפתו בחלב אחר שאינו כשר. מסיבה זו לא הצריכו חכמים השגחה עקבית על החליבה אלא הסתפקו בכך שישהה יהודי במקום החליבה ויוכל להשיגה על מעשיו של הגוי, כך יזהר הגוי מלערב חלב טמא בחלב הכשר פן יתפס בקלקלתו על ידי היהודי השוהה לצדו.

בצר להם, סיפר הרב דינר, לא נותרה בידם ברירה כי אם ללכת אל אחת הרפתות שבאזור ולעמוד בעצמם על המשמר בשעת החליבה כדי שיהיה בידם חלב כשר למהדרין מן המהדרין.

כבוד מקצועי

בל נחשוב כי פתרון זה הביא את החלב לפיהם ברחבות, כי כאשר שמעו הרפתנים הגוים את דרישת היהודים לעמוד ברפת בשעת החליבה, ראו בכך פגיעה אנושה בכבודם, כביכול חשודים הם להחליף בין חלב לחלב ולערב בו דברים לא כשורה.

ככל שניסו להסביר לרפתנים כי אין במעשיהם משום חשד פרטני כלפיהם, אלא קיום ההלכה כצורתה אשר אין בה שינוי לעולם, עדין באו הללו וטענו כי אכן אילו מצויות היו במקומם בהמות שאינן כשרות, כגון גמלים המצויים לרוב בארץ ישראל, הרי שהיה מקום לחשוש על עירוב חלב טמא בחלב הכשר, אמנם הם כיון שאינם מחזיקים בחוותיהם כי אם פרות, מאין להם להביא חלב אחר?

לאמיתו של דבר - לא כך הם פני הדברים, היות וחכמינו ז"ל ראו את המציאות בעינים שונות, הרבה יותר טוב מאתנו, ודבריהם חיים וקיימים לעד ולעולמי עולמים, וכיון שעמדו החכמים וגזרו שלא לשתות חלב נכרי, אסור לנו להקל בדבר בכל זמן ומכל סיבה שהיא"

בהחלטתם, וכדי לפייס את הגוי נמנו וגמרו לקחת רק שני בקבוקים במקום החמש שהיו רגילים בכל יום, שילמו עליהם ולקחום לביתם עבור מזון התינוקות שבבית שלבטח מחכים מאד לחלב שיבוא, ולגבם יש להקל בשתיית חלב גוי בשעת דחק שכזו. בינתיים המתינו בני המשפחה לבואם של השנים עם החלב בידיהם כרגילותם בכל יום ולא הבינו את הסיבה שבגינה מאחרים לבוא. בשובם אל הבית כאשר רק שני בקבוקים אחוזים בידיהם, גברה פליאתם ביותר, והשנים גלגלו באזנם את דבר האיחור שבגיננו נמנו לקנות רק שני בקבוקים עבור מזון התינוקות. כאשר שמע האב כי השנים אחרו לבוא אל הרפת ולא חזו בעיניהם בשעת החליבה, קם מיד והודיע נחרצות כי לא ייקח מן הגוי אף לא טיפת חלב אחת, גם לא לצורך התינוקות. כיון שכך פנה האב לבניו והורה להם לשוב אל הרפת עם בקבוקי החלב הטרי ולומר לגוי כי אביהם אסר להם את החלב בשתייה ועל כן חפצים הם להשיבו.

עלבון עמוק

אלא שמהר מאוד קלטו השנים כי לא הכל מתנהל כאות נפשם. בבואם אל הגוי מאן הלה להשיב את כספם ששילמו על החלב ולא זו בלבד אלא שהודיעם נחרצות כי אם יוסיפו לדבר עמו ולבלבלו בענין זה שוב לא יניחם להראות את פניהם ברפת מן אותו יום ולעולם. הגוי שלא היטיב לעמוד על סירובם לקבל את החלב נעלב עד עמקי נשמתו וכעס מאוד על הנערים, "אם כך מעזים אתם לפגוע בשמי הטוב ולהטיל ספק בנאמנותי הרי שאיני צריך את כספכם ולכו תחפשו לכם אנשים אחרים!" השנים, שלא רגילים היו בצעקות מעין אלו, נמלטו על נפשם מן

לאחר מאמצים מרובים וחפזים קדחתניים, עלה בידם לשכנע את אחד הרפתנים להסכים לדרישתם ולהניח לאחד מהם לבוא בכל בוקר ולהשגיח על חליבת הפרות. אכן, גם אותו רפתן לא מרוצה היה מן ההסדר שנכפה עליו, אך המחיר המופרז ששילמו בני משפחת דינר בעבור מספר בקבוקי חלב שכנעו לקבל עליו את הדין שלא באהבה.

מדי יום ביומו, בשעת בוקר, היה הרב דינר מתיצב בשעה היעודה ברפת הבקר ומשגיח על החליבה בעצמו. לנגד עיניו היה הגוי חולב כמות המספקת לחמישה בקבוקי חלב, כפי צורך ילדי הבית ושאר בני המשפחה, אותם היה לוקח עימו לביתו. ולאחר זמן, כאשר נוכח לראות כי ההסדר מול הרפתן הגוי פועל כראוי, היה הרב דינר שולח את שני בניו לעשות כן במקומו, לאחר שלימדו במשך כמה ימים את פרטי ההלכות שבהשגחה זו, כך במקום שיתייצב הרב דינר בעצמו היו בניו משגיחים על החליבה ובסיומה היו נוטלים את הבקבוקים היומיים ומשלשלים תשלום מלא לידיו של הגוי. ההסדר תקתק אך לא באופן מופתי.

זעם מתפרץ

באחד הימים התעכבו הבנים מלבוא מחמת איזו שהיא סבה שהיתה להם, ובהגיעם אל הרפת גילו כי איחרו את מועד חליבת הפרות. כאשר נכנסו לרפת קידם הרפתן את פניהם בסבר פנים יפות והודיעם כי למרות איחורם לא שכחם מלהתחשב בהם, "כאשר חזיתי כי מאחרים אתם לבוא והפרות עמדו לסיים מלאכתן מיד הכנתי עבורכם חמישה בקבוקי חלב כמדי יום והנחתים בצד עד לבואכם".

לא ידעו השנים את נפשם מה יעשו ומה ישיבו לאותו גוי נבער מדעת. עם זאת חששו לשוב לביתם בידיים ריקות מחלב, כך עמדו על מקומם בתהיה ובלבול כיצד עליהם לנהוג בשל האיחור הבלתי מתוכנן שהכניסם על כרחם לפלונטר בלתי צפוי. במורת רוחם החלו להעלות בליבם צדדי התר לקחת עמם את בקבוקי החלב להרוות בהם בני משפחתם כבכל הימים, הרי החלב נצרך להם כל כך, ובוודאי לא ערב הגוי חלב זר בחלב הפרות בשעה שרק פרות נמצאות ברשותו של הגוי, אשר לבטח גם נזהר בעצמו מלפגוע באמון הטוב שרוכשים לו היהודים.

אך מצד שני, למרות כל הנימוקים, את החליבה עצמה עיניהם לא ראו כפי שמורה ההלכה ולפיה עליהם לוותר על החלב היומי ולשוב לביתם בידיים ריקות.

לאחר דקות התלבטות ארוכות ומיגעות לא הצליחו לבוא השנים לכלל החלטה כיצד ינהגו. הגוי הרפתן שהבחין בהם קפואים על מקומם ודנים בינם לבין עצמם בעודו ממתין למסור להם את החלב שהזמין עבורם החל לצעוק עליהם שיקחו מהרה את החלב ולא יבזבו את זמנו.

שני בקבוקים

דוקא צעקותיו של הרפתן הן אלו שגרמו לשנים להגיע לפשרה

המקום מרוב בהלה. כאשר שבו אל אביהם, הבין האב כי עליו לגשת בעצמו אל הרפתן ולנסות לפיסו, שמא נעלב הגוי מכך שאינם חפצים לרכוש ממנו את החלב ושמא אחד מן הנערים אף פלט בפניו מילה שאינה מכבדת שהתסיסה אותו. האב שחשש לחילול שם שמים בעקבות המעשה מיהר אל הרפתן כדי לפייס את הרפתן, בכך ראה אף חובה כלפי משפחתו שיהיה להם מהיכן להמשיך ולרכוש חלב כשר.

בקשת סליחה

תגובתו של הגוי למראה הרב הדהימה אותו ביותר. "אל תתקרב לכאן!" צעק הרפתן, "אינני מעונין למכור יותר חלב לאנשים אשר אין להם טיפת כבוד לבריות ואינם מאמינים לאיש!" אך הרב דינר לא נרתע. אט-אט התקרב ובא לגבולו של הרפתן הזועם והחל לדבר אליו בשפה יפה לבל יכעס. "אינך צריך למכור לי מאומה", אמר לו, "רק שמע את דברי וקבל ממני את בקשת הסליחה שבאתי לבקש מאתך, אם דיברו אליך ילדי שלא כראוי". דבריו הרכיזו של הרב השפיעו במקצת על נפשו הסוערת של הרפתן, שפתח את דלתו בפני הרב והמשיך לדבר אליו בשפה רוטנת אך נינוחה יותר. "מזה תקופה ארוכה מוכר אני למשפחתכם חלב בכל יום, חלב נקי וכשר בהתאם מדויק לדרישותיכם המוזרות", אמר הרפתן בקול פגוע וכעוס, "וכי עדין אין אתם מאמינים לי? וכי משום שפעם אחת אחרתם לבוא הפכתם אותי לאיש בלתי אמין? לא זו בלבד שלא קנייתם את הכמות הקבועה, אלא שאף את אותם שני הבקבוקים שקנייתם שבתם להחזיר. איני מסוגל לעבור לסדר היום לאחר פגיעה נוראה שכזאת". הבין הרב לרוחו הסוערת של הרפתן ופנה אליו בלשון רכה ובדברי נועם: "חלילה לנו מלחשוד בך! לא יעלה על הדעת שמפקפקים אנו ולו במעט בישרותך כלפינו! אלא שכך תקנו לנו חכמינו הקדמונים ואת גזרתם לא נוכל לשנות".

בכדי שיתיישבו הדברים על נכון באזניו של הרפתן הגוי, המשיך הרב וביאר טעמה של תקנת החכמים שאסרו לרכוש חלב מן הגוי, "בימי קדם", הסביר הרב, "היו חלק מן הרפתנים מערבים חלב בהמה טמאה בחלב הפרות הכשר ומשום כך תקנו חכמים שלא לרכוש חלב מן הגוי שיהודי לא ראה בחליבתו וקבעו את התקנה באופן שאין לבטלה אף לא באופן מקרי כלל. תקנה זו אינה שייכת כלל למדת נאמנותו של הרפתן ומחיבת כל יהודי בכל אופן שהוא". לשמע הדברים, נאלם הרפתן דום. נראה היה כי הדברים חדרו אל ליבו הרבה מעבר למצופה והשפיעו עליו לטובה. לאחר ששב עשתונותיו, הזמין הלה את הרב בסבר פנים יפות לתור אליו לפינתו שבמשרד.

גילוי האמת

לאחר שנכנס הרב אל החדר, סגר הרפתן אחריו את הדלת ונעלו בבריה. לאחר מכן הגיף את תריסי החלונות ורק כאשר משוכנע היה כי אין כל חשש להאזנה כל שהיא פנה אל הרב דינר ואמר לו

בלחישה: "שמע נא רבי יהודי, רוצה אני לגלות לך סוד כמוס, אך תנאי קודם למעשה הוא שלא תגלה את הדבר לאיש. דע לך כי הרבנים שתקנו את תקנת החלב עליהם דברת, חכמים הם הרבה יותר ממה שאתם היהודים סבורים. אותם רבנים ידעו היטב על מה הם מדברים וחששם על עירוב חלב אחר בחלב הפרות נכון וצודק במיוחד".

המשיך הרפתן ולחש לאזנו של הרב: "רוצה אני להודות על האמת ולהתוודות בפניך על סוד כמוס אשר אינו יודע מלבדי. דע לך, כי מאחורי הרפת, בחלל נסתר, מחזיק אני בדיר בהמות טמאות ממין 'דבר אחר' האסורות לכם באכילה, והחלב שנותנות אסור לכם בשתייה, ואת חלב הבהמות הטמאות מערב אני בתוך חלב הפרות.

ואם תשאל למה לי לעשות כן, אבאר לך: על פי החוק הבריטי חל איסור מוחלט למהול מים בקנקני החלב, ונציגי הרשויות מסתובבים בין הרפתות ומנהלים רישום ובקרה מדוקדקת לכל רפת אחר החלב שהיא מיצרת. הללו יודעים היטב את אחוזי השומן השכיחים בחלב, ואם במהלך הבדיקה מגלים הם כי האחוז נמוך מן הראוי, מיד פוסלים הם את החלב למכירה וקונסים את בעל הרפת על שעבר על החוק.

אמנם אני לא ויתרתי", סיפר הרפתן, "ומצאתי דרך עוקפת לבל יבחינו נציגי הרשויות שמוהל אני מים בקנקני החלב. כיון שחלב 'דבר אחר' מצויים בו אחוזי שומן גבוהים בהרבה מחלב הבקר, משום כך מערב אני מעט מחלב זה בחלב הבקר, וכך יכול אני למהול מים מבלי שיבחינו המבקרים בירידת אחוזי השומן על ידי המים ואת הכסף הגדול עושה אני מתעלול זה".

סיים הגוי את דבריו ואמר: "אשריכם היהודים ואשרי חלקכם, על כי זכיתם ברבנים חכמים ומופלגים המכוונים אל האמת, ומעתה ואילך - אתן לך חלב ככל אשר תבקש".

ראו את המציאות

את דבריו בספרו סיים הרב דינר בקריאה נרגשת: "ראו נא כמה גדולים דברי חכמים! ממעשה זה למדתי כי אל לנו לערב את שיקול דעתנו במקום בו הכריעו חכמינו ז"ל את שעלינו לעשות, ועלינו לדעת כי עיניהם הצופיות חזו למרחוק דברים אשר לא נוכל אנו להעלות על דעתנו ודבר מדבריהם לא נפל ארצה.

גם בימינו, ישנם הסבורים כי מחמת הפיקוח ההדוק שמקיימים פקחי המדינות על איכות החלב, שוב אין מקום לחשוש לתערובת חלב בהמה טמאה עם החלב הכשר, ומחמת כן מקילים הם בשתית חלב נכרי.

אמנם לאמיתו של דבר - לא כך הם פני הדברים, היות וחכמינו ז"ל ראו את המציאות בעינים שונות, הרבה יותר טוב מאתנו, ודבריהם חיים וקיימים לעד ולעולמי עולמים, וכיון שעמדו החכמים וגזרו שלא לשותות חלב נכרי, אסור לנו להקל בדבר בכל זמן ומכל סיבה שהיא".

(נערך ונלקט מתוך סדרת ספרי 'ספיר ויהלום')

"מה אתה מתכוון לעשות עם זה?" היא שואלת אותו. "אני חושב שעם כסף תמיד יש מה לעשות", הוא עונה, והיא לא מוותרת: "אבל אתה יודע, זה שייך לאחד המטיילים...". ואז הוא נותן לה הרצאה שלמה על האופן שבו "האנרגיות החיוביות" מתנקזות למקום טוב

הגאון רבי יחיאל צוקר מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר' על הנפילה הנוראה של המרגלים

"כִּלְמֵם אֲנָשִׁים רְאִישֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר י"ג, ג')

פרשת המרגלים הינה אחת הפרשיות שאמורות להדליק נורות אדומות אל מול עינינו: הפרשה מתחילה עם עשרה גדולי ישראל - "כִּלְמֵם אֲנָשִׁים רְאִישֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל" ומסתיימת ב-"עֲדָה הִרְעָה הַזֹּאת" וזה צריך לעורר את כולנו, אם בארזים נפלה שלהבת מה יאמרו אזובי הקיר... כיצד קורה נפילה כזאת?

ה'זוהר' הקדוש מצביע על עיקר נקודת נפילתם של המרגלים והוא אומר:

"בא וראה המרגלים, על שלא נמצאו בני אמונה ושלוחי אמונה, התחייבו בנפשם בעולם הזה ובעולם הבא" חסרונם של המרגלים היה באמונה, למה כוונת הזוהר?

כפי המבואר, הנשיאים ידעו שבארץ ישראל יאבדו את נשיאותם. הידיעה הזאת עמדה בעוכריהם. מכיון שאנו עוסקים כאן בשרפי קודש, חלילה לנו מלהתייחס לדברים כפשוטן כאילו המשרה והכבוד אותו בקשו לנחול עמדה לברוח להם ולכן הם המרידו את כל כלל ישראל נגד ה' וארצו, הס מלהעלות על דל שפתיים. אלא כפי איך שכבר גדולי החסידות העמידו לנו, שאותם קדושים כל מגמתם היתה לעלות ולהתעלות, והם הרגישו שבכוח נשיאותם הם מתעלים, אם היא תילקח מהם הם יאבדו מגודלם הרוחני, ועל כך הם נאבקו.

והשאלה אם כן מה באמת התביעה עליהם, מדוע הפכו מראשי בני ישראל לעדה רעה? הרי סוף כל סוף, כל שאיפתם היתה קדושה? על כך אומר הזוהר"ק "חסרון באמונה!" ונבאר:

הקטר של התורה כולה זה הדיבר הראשון מעשרת הדברות: "אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" בסיס לכל מקיים תורה ומצוות זה לחיות את ה'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים'.

תיאורטית כל אחד יכול לחיות זאת ולהצהיר את זה, אבל המבחן המעשי הוא סגירת עשרת הדברות באיסור "לא תחמוד" על איסור זה הביא כבר האבן עזרא את תמיהת העולם: 'אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה. איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו?'

והוא מבאר במשל. 'דע כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה והוא ראה בת מלך שהיא יפה לא יחמוד אותה בלבו... כי ידע כי זה לא יתכן.

ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד מן המשוגעים שיתאוה שיהיו לו כנפים לעוף השמים... 'אדם לא חומד דבר שאינו מתקרב למושגיו וליכולותיו, כך מי שמאמין בקב"ה הבסיס הוא שהוא מבין שכל המציאות בעולם זה רק מציאותו יתברך, ומה שהגיע אלי זה תיקוני מאיתו יתברך ומה שלא הגיע אלי זה לא שלי! ולא תכליתי כלל, ומה יש לחמוד אותו?!

הנשיאים, גם אילו באמת אינם ראויים להיות נשיאים בארץ ישראל, הווה אומר שעבודתם אינה נכונה בארץ כשהם נשיאים, אחרת הבורא לא היה נוטל זאת מהם, חסרונם אפוא היה באותה אמונה בסיסית. להכניס את תחושותיי ורצונותיי בתוך ההתעלות הרוחנית מהווה סתירה לאחיזה בה.

כתר של "נשמע"

הגמרא מספרת במסכת שבת, שבשעה שהקדימו ישראל "נעשה" ל"נשמע", ירדו שישים ריבוא מלאכי השרת, ובידיהם שני כתרים לכל אחד ואחד מישראל - כתר אחד כנגד "נעשה" וכתר אחד כנגד "נשמע". לאחר שחטאו ישראל בחטא העגל, באו כפליים מלאכים ונטלו מאיתנו את הכתרים.

בעלי המוסר עומדים ותמהים על כך. זאת מבינים אנו מדוע ניטל מאיתנו הכתר של "נעשה"; שהרי לא עמדנו בו. הקדוש ברוך הוא ציווה "לא יהיה לך אלוהים אחרים על פניי", ואנו, כביכול, עשינו לנו אלוהים אחרים. אך במה פגמנו ב"נשמע"?

תקלה מצערת

היא מגיעה לארץ, לחיפה, שם גרים הוריה. אחיה מברר היכן מתקיימת הרצאה טובה של "ערכים" ומגלה כי באחד הערבים הקרובים צפוי להרצות אחד מטובי המרצים, אדם שיוודע להלהיב ולהעביר את הדברים בעוצמה. "מפעל הפיס", הוא חושב לעצמו, "אנחנו הולכים להצליח".

היא מקיימת את הבטחתה והולכת להרצאה, שנקבעה לשעה שמונה. אך בשמונה ורבע המרצה עדיין לא מגיע, וגם לא בשמונה וחצי. בעשרים לתשע, עולה לבמה הממונה על הערב, בחור בעל תשובה טרי, ואומר: "תראו, רק עכשיו הצלחתי ליצור קשר עם המרצה. הוא נקלע לתאונת דרכים ולא יצליח להגיע הערב. אבל הציבור הגיע לשמוע דברי תורה, אז אני אגיד לכם משהו. אני לא מרצה, אבל היום למדתי סוגיה בפרק 'אלו מציאות' במסכת בבא מציעא".

אותו פרק, הוא מדגיש, כל ילד חרדי לומד בתחילת דרכו בגמרא, אני כבעל תשובה החלתי ללמוד רק באותו יום. הוא מתחיל להסביר מה קורה כשמוצאים אבידה, שאם יש בה סימן יש להכריז עליה, ובזמן בית המקדש היו מכריזים במשך שלוש רגלים. אם לא נמצא המאבד, מניחים את האבידה עד שיבוא אליהו. הוא אינו בקי דיו בהגייית הגמרא, והשיעור משעמם למדי. הקהל, ברובו, פשוט מפקה. לבסוף, השיעור מסתיים, והיא מסמנת 'וי' על התחייבותה.

אכזבה נוראה

אחיה מתקשר לשאול איך היה. היא מספרת לו שהמרצה לא הגיע, ובמקומו היה שיעור על השבת אבידה. אם הוא קיווה שאולי קדושת התורה תגרום לה להקיש מהשבת אבידה להשבת נשמתה האבודה, שנכבשה בתהום עבודת הגילולים, תקוותו נכזבה, היא עזבה בתום השבועיים חזרה להודו, הישר למלתעות הגורו שהקסים אותה פעם אחר פעם והעמיק את תפיסתה בכת עובדי האלילים, זו הייתה אכזבת חייו.

הוא ניגש לאחד הרבנים בישיבה ומספר לו את הסיפור. הרב עונה לו: "אחד הדברים שיהודי צריך ללמוד הוא שאנחנו לא קבלנו הצלחות. אנחנו עושים את שלנו, אך לא אנחנו אמורים להצליח. בורא עולם הוא בעל הצלחות. אתה עשית את שלך מעל ומעבר: השגת כסף, קנית כרטיס טיסה, הצלחת להביא אותה לארץ, הרווחת שבועיים שבהם היא לא עבדה עבודה זרה, ורצית שתשמע הרצאה. הקב"ה רצה אחרת. אתה את שלך עשית". הדברים לא מרגיעים לחלוטין, אך לפחות מלמדים יסוד נוסף ביהדות.

אנרגיות חיוביות

חולפת תקופה, ויום אחד מישוהו קורא לו ואומר שגברת צעירה מחפשת אותו בחוץ. הוא יוצא לבדוק במה העניין, ולתדהמתו זוהי אחותו. "מה את עושה פה?" הוא שואל. "שום דבר מיוחד", היא עונה, "רק תגיד לי איפה יש מדרשה ללימודי יהדות לבנות". "מה קרה לך?" הוא שואל, המום.

היא מספרת: "כחלק מההתקדמות הרוחנית שלנו, יצאתי עם הגורו

חז"ל עצמם מתארים את הסיטואציה במשל: משל למלך שהעמיד עבד ונתן בידיו שני כלי זכוכית יקרים. הגיע עגל, התנגח בעבד ושבר את אחד הכלים. בא המלך ופגש את העבד רוטט מפחד. "למה אתה רוטט?" שאל המלך. "בא עגל ושבר לי את הכלי", ענה העבד. אמר לו המלך: "אם כן, שמור על הכלי השני".

כך הקדוש ברוך הוא, לאחר חטא העגל, פונה לעם ישראל, שכביכול אומר "בא העגל ושבר לנו", ומשיב: "אבדתם את הנעשה שמרו על הנשמע". אם כן, מדוע ניטל מאיתנו הכתר של "נשמע"?

מדוע ניטל גם הכתר של "נשמע"?

התשובה ידועה ומפורסמת, אך כדי שתחדור אל הלב, נתבונן בהמחשה שהביא הגאון רבי שלום מאיר וולך זכר צדיק לברכה. הוא המחיש את הרעיון באמצעות מעשה שהיה, מעשה על אח ואחות שיצאו לטיול תרמילאים בהודו ובמדינות נוספות במזרח הרחוק.

הודו, כידוע, זרועה בעבודה זרה. האחות נכנסת לאחד המנזרים של כת ההינדואיזם, הכת הגדולה ביותר בהודו, המונה כשמונה מאות מיליון איש. היא שומעת שם הרצאה נפלאה מהגורו, ה"כהן הגדול" שלהם. הוא שופך דבש ונופת צופים על "אנרגיות חיוביות" המסתובבות בעולם, ומסביר כיצד ניתן להתרכז בהן, להביא לעצמך השראה והארה, להפוך לאדם רוחני המשפיע על העולם שפע, אהבה, אחווה ועולם מתוקן. היא נשאבת אל תוך המילים הקסומות ונכנסת לכת.

הלב נשרף

בינתיים, אחיה יוצא לטייל כנהוג. לאחר כמה ימי טיול מפרכים, אחד מחבריו מוביל אותם לאחד הבתים שארגון "ערכים" מפעיל ברחבי העולם, הנקרא "בית יהודי". הם מגיעים לשבת, מתיישבים סביב שולחן ערוך, והאחראי על הבית - אדם המבין עניין ויודע את השפה המשותפת עם התרמילאים הישראלים - מנהל את הסעודה. שולחן שבת כהלכתו, עם שירה, דברי תורה, שאלות ותשובות. אותו אח נחשף למה שמייסדי המדינה דאגו להעלים ממנו ומהוריו לפניו. הוא נשבה בקסמם של הדברים ומתחיל להתקדם ביהדות.

ליבו נשרף ובווער על אחותו האומללה, שנתפסה ברשתה של עבודה זרה כפשוטה. הוא מנסה למשוך אותה משם, להביא אותה לחוות את מה שהוא חווה, אך אין עם מי לדבר. הוא עצמו שוהה במקום מספר שבועות, מתקדם ביהדותו, מתחיל להניח תפילין ולשמור שבת. לבסוף, האחראי על המקום אומר לו: "עד מתי? עזוב את המקום, סע לארץ ישראל, לך לישיבה ותתקדם". הוא מנסה לשכנע את אחותו להצטרף אליו, אך ללא הועיל. הוא נוסע לארץ, וליבו אינו יכול להכיל את המחשבה שיש לו אחות עובדת אלילים.

יום אחד, הוא מתקשר אליה ואומר: "לא נראה לך שכדאי לקחת חופש ולבוא לארץ לבקר את ההורים? את שם כבר תקופה ארוכה". היא עונה לו בחיוב, אך מוסיפה שאין לה כסף. "אין בעיה", הוא אומר, "כרטיס טיסה הלוך ושוב עליי, אבל בתנאי אחד: כשאת מגיעה לארץ, את הולכת פעם אחת להרצאה של 'ערכים'". העסקה משתלמת, והיא מסכימה.

עכברא גנב

חוויה אישית, לא נעימה אך מאלפת, ציירה לי זאת היטב. נאלצתי לשהות קרוב לחצי שנה בארצות הברית לצורך טיפולים רפואיים של רעייתי ע"ה. נסענו לקליבלנד לפגישה עם רופא בכיר, מהטובים בבית החולים "קליבלנד קליניק", שמתחרה תדיר על תואר בית החולים הטוב בעולם.

העסקן הרפואי שליווה אותנו, רבי זלמן לייב זילבר שליט"ה המפורסם, אירח אותנו שבוע בביתו במאנסי. טרם נסיעתנו לקליבלנד אמר לי: "עבור דרך המשרד שלי, אני רוצה לתת לך משהו שתביא לדוקטור ממני". הוא נתן לי בקבוק ויסקי יקר, והסביר שהרופאים אוהבים זאת מאוד. שמחתי לא לבוא בידיים ריקות, מתוך הבנה ש"שימון" המערכת יכול להועיל.

רבי זלמן לייב גם דאג ליידע את צוות הרפואה בקליבלנד שהם מטפלים ב"אישה צדקת" שבעלה הוא "צ'יף רבאי" (רב ראשי). הרופא יצא למסדרון לקבל את פנינו בכבוד מלכים. נכנסנו פנימה, ואני הגשתי לו את המתנה. אני רוצה לתאר כאן את תגובתו במלואה, אך די אם אומר שהוא פתח את הבקבוק, זיהה את המותג, ונתן שאגת "וואו!".

הוא זרק משפט באנגלית, והמתורגמנית הסבירה לי בעדינות שהוא מהכריז שהוא הולך "לשחוט" ארוחת שחיתות עם הבקבוק הזה בערב.

באותו רגע אמרתי לרעייתי: "ראית את החתול של רבי יונתן אייבישיץ? הוא ראה עכבר". רופא בכיר, מהטובים בעולם, עוסק בהצלת חיים, אדם שלמד שנים רבות ועוסק בדברים מהותיים, וברגע שהראית לו את הבקבוק שמעורר בו את תאוות ארוחת השחיתות, הוא שכח הכל. הוא שכח את שמו, שכח שהוא נפגש עם "צ'יף רבאי". הוא שכח הכל. הסתבר שחשב שגם ה"צ'יף רבאי", כשהוא מקבל בקבוק כזה, משתולל מאושר. אז הבנו מה יכול לצאת מתרבות אומות העולם: כלום, אפס ותוהו.

שמיעה חסרת ערך

אם לא מקדימים "נעשה" ל"נשמע" - כלומר, אם לא עושים כי כך ציווה בורא עולם, בין אם זה מתאים, נוח, או תואם את רוח הדור ובין אם לאו - שום דבר לא יחזיק מעמד. אנו עושים כי אנו מחויבים לעשות, נקודה. כלאחד מאיתנו חתם על צ'ק פתוח שאם לא יקיים את כל התרי"ג מצוות, יפסיד את חיי הנצח שלו. חתמנו על כך עוד לפני שהגענו לאוויר העולם. לכן, "כל אשר דיבר ה' נעשה".

כמובן, לאחר מכן יש מקום ל"נשמע". איננו אמורים להיות רובוטים. יש להתחבר, ללמוד את טעמי המצוות, לנשום אותן, להיות אותן. זה נפלא, כי חיבורים אינם נוצרים מיובש. נדרשת חמימות, התרגשות והכנה. אבל שום דבר בעולם לא יכול להוות תנאי לקיום המצוות, כי אני אקיים. נקודה. ברגע שעם ישראל פגם ב"נעשה", והמחויבות המוחלטת לא הייתה ברורה עוד, גם ה"נשמע" איבד את בסיסו ולא החזיק מים. לכן ניטל מהם גם הכתר של "נשמע", כי בלעדי ה"נעשה", אין לו כל ערך.

לעיר ואראנסי, העיר המרכזית של הכת. היינו בשוק ענק, הומה אלפי אנשים. לפתע אני רואה את הגורו רוכן לרצפה ומרים פאוץ'. הוא פותח אותו, ובפנים חבילת כסף נאה שעוזרת לסיים יותר מחודש... וגם דרכון. אני רואה את עיניו בורקות, והוא סוגר את הפאוץ' ודוחף אותו לכיסו.

"מה אתה מתכוון לעשות עם זה?" היא שואלת אותו. "אני חושב שעם כסף תמיד יש מה לעשות", הוא עונה. "יש לי משפחה, יש לי ילדים". והיא לא מוותרת: "אבל אתה יודע, זה שייך לאחד המטיילים, ככל הנראה זה כל רכוש, ויש פה דרכון. אפשר לאתר אותו בקלות דרך הקונסוליה. ברור שהוא מתרוצץ עכשיו ומחפש את זה!?"

ואז הוא נותן לה הרצאה שלמה על האופן שבו "האנרגיות החיוביות" מתנקזות למקום טוב, מוליכות דברים מיותרים ממקומות לא נכונים אל הכיסים ה"קדושים" של אלו שיודעים להשתמש נכון באנרגיות. בקיצור, הוא משתמש בכל האידיאולוגיה הנפלאה שהוא מלמד בשם הצדק, הישר וההומניות, כדי להסביר לה מדוע תפקידו הייעודי של הארנק הוא להיות דווקא בכיסו המשומן שלו, ולא אצל האומלל שאיבד אותו.

באותו רגע היא נזכרת בשיעור המשעמם ההוא, שבו פיהקה, אך הבינה שכל ילד יהודי, בתחילת לימודיו, לומד לעשות 'שמיניות באוויר' כדי להחזיר לאדם אבדה, אפילו אם היא שווה פרוטה. היא פשוט הקיאה את הגורו מתוכה, ובהזדמנות הראשונה קמה, עזבה, והחלה את תהליך החזרה בתשובה.

מחויבות מוחלטת

במאמר מוסגר, נחזור לדברי אותו רב שאמר "איננו קבלני הצלחות". סביר להניח שאם המרצה המהולל היה מגיע ונותן הרצאה מבריקה, היא לא הייתה חוזרת בתשובה. דרשנים החושבים שאחרי דרשה שלהם כולם חוזרים בתשובה, חיים בדמיון. לרוב, אנשים שומעים הרצאה טובה, וזה נגמר שם. גם אצלנו, אנו מתפעלים מדרשה: "וואו, הוא דיבר, שפתיים יישק, איזה יופי", ויוצאים חזרה לחיים. הרצאה טובה ככל שתהיה, אינה מזיזה איש. "רחמנא ליבא בעי" - הקדוש ברוך הוא רוצה את הלב. והקדוש ברוך הוא שלח לה את המסר לא בהסבר, אלא בהמחשה חיה. הוא הראה לה מה ההבדל בין עולמה של תורה לעולם השקר.

ולענייננו, מסביר הרב וולך, אדם יכול להתחבר לתורה מבחינת "נשמע". זה משכנע, זה נכון לו, זה מתאים לו, ואפילו תואם את תכונות האופי שלו. וזה יעבוד, והוא יתרומם, והכל ייראה נפלא. עד... עד לאותו רגע שזה יתנגש עם רצון כלשהו, עם תאוה, עם מידה רעה. ברגע ההתנגשות, כל החיבור הזה לא יחזיק מים. שום דבר לא יחזיק כי הקדוש ברוך הוא כבר קבע: "יצר לב האדם רע מנעוריו". החלק החומרי שלנו, הנפש הבהמית, הוא רעוע ונסוב סביב האגואיזם, סביב ה"אני ואפסי עוד". גם כשאנו מתנהגים יפה לזולת, זה לרוב מהווה השקעה טובה כדי להפיק ממנו תועלת בעתיד.

ה"נשמע", מצוין בזמנים של שקט ושלווה, כשהכל נראה טוב. אך לא ברגע ההתנגשות, שם הרצון והתאוה לא תתן מעבר לשום הגיון ותחושה רוחנית.

יום צום, אוטובוס מלא, ולא לדבר על גילו של הרב ועל כבוד תלמידי חכמים, ובחור צעיר "שומר" מקום לחבר שלו?? והגאון רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל מחייך ונענה בראשו ואומר לו: "טוב עשית, כל הכבוד שאתה דואג לחבר שלך!" ונשאר לעמוד!

על השורש העמוק בנפש האדם הירא והשלם שמאפשר לו ללמד זכות על כל יהודי, בכל מצב

הרב מאיר בנימיני

"שִׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים" (במדבר י"ג, ב')

רכילות, הארת פנים או זעף, חסד או רוע לב, כל אלה הם דברים של יום יום, לכאורה כה קטנים, למעשה בעלי משמעות אדירה. "מי יודע", שח פעם אדם גדול בשיחה עם תלמידיו, "אם אדם זוכה להארת פנים ולסיעתא דשמיא, אין זה אלא משום שלפני שנים מספר האיר הוא פנים לחברו, עשה לו טוב, והנה הקדוש ברוך הוא משלם, בשפע וביד רחבה".

לא יאומן

באחד מההספדים על הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצוק"ל, סיפר תלמיד שלמד איתו חברותא, על מאורע נפלא שאירע לו עם רבו, ביום תענית אסתר.

היה זה לאחר שהשניים למדו במשך מספר שעות רצופות, ולקראת צוהרי היום פנו לתחנת האוטובוס על מנת להגיע לבני ברק לקראת קריאת המגילה. רבי אברהם ציין באוזני החברותא כי מאחר והוא לא ישן בלילה, הרי הוא מתכוון לישון באוטובוס.

מדובר, יש לזכור, ביום צום אחרי לילה ללא שינה, וליהודי שכבר היה קרוב לגיל שיבה. והנה השניים עולים לאוטובוס שכמעט מלא לגמרי. כמה נוסעים שראו יהודי תלמיד חכם מבוגר עולה לאוטובוס ניסו לתת לו את מקומם, אך רבי אברהם זצוק"ל החווה בידו ואמר להם "יש בסוף מקום".

סוף סוף הגיע הגר"א גנחובסקי למקום פנוי, והנה יושב לו בחור ותופס את המקום שליידו על ידי הנחת כובעו על המקום ואומר לרבי אברהם: "זה שמור לחבר שלי שצריך לעלות בתחנה הקרובה, אז שמרתי לו, אי אפשר לשבת כאן!".

כתב רש"י: "למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים? לפי שלקתה על עסקי דיבה, שדברה כנגד אחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר". מדברי המדרש משמע, שאילו היו המרגלים מתבוננים בעונשה של מרים הנביאה, היו לוקחים מוסר שלא לדבר לשון הרע על ארץ ישראל.

על דברים אלו רבו המקשים: מדברי הגמרא במסכת ערכין שם משמע שחטאו של מי שמדבר לשון הרע על בני אדם חמור יותר מחטא המרגלים. הרה"ק רבי הירש מליסקא שבהונגריה, בספרו "אך פרי תבואה", מוצא ביאור נפלא לשאלה זו:

ניתן היה להבין שבאיסור לשון הרע על האדם ישנו חומר מיוחד, מפני שחברו מצטער ונעלב. ולפי זה, אולי נאמר שככל שצערו של הנפגע גדול יותר, כך גם החטא חמור יותר. ואולם כאשר מדברים לשון הרע על אדם שאומר על עצמו "ונחננו מה", הרי שפגיעתו פחותה, ומכאן שהעוון אמור להיות קל יותר.

אולם לו היו המרגלים מתבוננים במרים הנביאה, הלא היו למדים שהיא נענשה אף על פי שדיברה על מי שבעיניו מחשיב את עצמו כפחות מעצים ואבנים. והיה להם מקום להבין שיש איסור לדבר לשון הרע גם כאשר אין מי שייפגע וייעלב.

לדורי דורות

גם למי שרחוק מהתנהלות שכזו יש מה לעשות ולשפר, ב'סור מרע' ובעיקר בעשה טוב. לפעמים נתקלים אנו באנשים טהורי מידות ויראי שמים, בעלי לב זהב עשרים וארבע קראט, אך עם חוסר רגישות מינימלי ללב של השני. ואותם אנשים טובים, מזעימי פנים, מחמיצי דיבור, ציניים, ואינם מנסים אפילו להגיד מילה טובה אחת. כל יהודי מכיר את הסיפור הידוע על קמצא ובר קמצא, ויראה כיצד מעשה קטן של העלבת אורח יכול להיות כל כך משמעותי לגורל כל עם ישראל לדורי דורות.

המדע המודרני יודע לספר על 'אפקט הפרפר', כיצד שינוי קטן בעבר השפיע על ההווה והעתיד, אך ההשפעה הקשה יותר היא הרוחנית. איך מעשהו של כל אחד מאיתנו יכול לפעול על הסביבה כולה ועל כלל ישראל באשר הוא. ויתור או מלחמה, מילה טובה או

"אביך היה אצלי לפני שבועיים והתעניין עליך. הוא עשה עלי רושם נהדר, ממש בן אדם מקסים. רציתי לשאול אותך: האם גם עליו, על אבא שלך, יש לך תאווה לדבר לשון הרע?"

תרצה לדבר עליו. וכשלא רוצים לדבר, לא מדברים".

רבתי, יסוד עצום.

לפלוני יש חסרונות? אז מה? גם לאביך יש חסרונות, גם לבנך יש חסרונות, ויתרה מכך, גם לך יש חסרונות. ובכל זאת על מי שאוהבים אין כל תאווה לדבר לשון הרע!

מהותו של נחש

ריש מתיבתא 'עטרת ישראל', הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי צוק"ל, מייסד בסוגיה זו פרט נוסף ומעשי.

וכך אמר הגרב"מ: "חז"ל אמרו במסכת תענית: 'אמר ריש לקיש, מאי דכתיב אם ישוך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון. לעתיד לבוא מתקבצות ובאות כל החיות אצל הנחש, ואומרות לו: ארי דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל, אתה מה הנאה יש לך? אמר להן: ואין יתרון לבעל הלשון'. מבואר שהתמיהה היא על כך שההנאה אינה באה מתוך ההכשה עצמה, אלא מכך שהשני מוכש, מתוך ההיזק וההמתה, מתוך הרשעות. זהו מקרה יחיד במינו, שסם החיים הוא זה שהשני נעקץ".

"וכאן השאלה היא: מה הנאה יש לך? וההדגשה היא 'לך'. הלא לך לא הגיעה שום הנאה מאותה הכשה, ובכל זאת הנאתך עצומה, וזהו סם החיים שלך. כל זה מפליא מאוד.

"עונה הנחש: אין בידי הסבר לדבר. יודע אני שסם החיים של כל בעלי הבריא הוא באופן של קבלה, הכנסת ההנאה ממזון המזין שניזונים ממנו. אין בידי לומר אלא שעובדה היא: זוהי מהותו של הנחש, שנהנה מהכשתו ומרשעותו.

"אבל תמהני עליכם", כך הנחש, "וכי רק אצלי מצאתם מוזרות זו? הלא דוגמה נוספת קיימת, ודווקא אצל בחר היצורים, נזר הבריא. אף אצלו קיימת אותה עובדה. שהרי 'מה יתרון לבעל הלשון', כלומר: צאו וראו ובדקו איזו הנאה עצומה יש לבעלי הלשון! ממש מתמוגגים הם, וקשה להם לפרוש מזה, הדבר ממש הפך למזון ולסם

חוצפה היא מילה עדינה להתנהגות של הבחור הזה. אין ספק שכמעט כל אדם היה מגיב בהתאם - יום צום, אוטובוס מלא, ולא לדבר על גילו של הרב ועל כבוד תלמידי חכמים, ובחור צעיר "שומר" מקום לחבר שלו???"

והגאון רבי אברהם זצ"ל מחייך ונענה בראשו ואומר לו: "טוב עשית,

כל הכבוד שאתה דואג לחבר שלך!" ונשאר לעמוד!

לידו יושב אברך וילדו לידו. הוא נוטל את הילד, מושיבו על ברכיו ואומר לרב: "אולי שהרב ישב כאן לידי, יש מקום". והרב גנחובסקי, בצדקותו המופלאה, לא מעוניין לגרום איזה אי נוחות קלה לאברך, שישב עם הילד על ברכיו למשך הנסיעה, והוא פונה ואומר לו: "עשה לי טובה, אני רוצה להכין שיעור. קשה לי בישיבה, אני עלול להירדם, אם אעמוד יהיה לי יותר קל להתרכז!"

לא יאומן כי יסופר!

זה לא רק עניין של נימוסים זה עניין של איך האדם רואה את העולם. אם הוא חושב ש'בשבילי נברא העולם', כל פעם שמישהו לא מתחשב בו, זה עניין אישי. זה עלבון. זה משהו שצריך להילחם עליו.

אבל אם אתה מבין שהעולם לא מסתובב סביבך, אז גם כשמישהו לא מתחשב בך, אתה יכול לדון אותו לכף זכות.

תרופה למחלה

סיפר רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל: אחד התלמידים בישיבת סלבודקא ניגש לראש הישיבה, הגאון רבי אייזיק שר, שהיה מחנך נפלא, צדיק גדול, חכמא דיהודאי, ושאל אותו: "יש לי בעיה גדולה. יש לי תאווה בלתי נשלטת לספר לשון הרע, ובפרט סיפורים שאף אחד אינו יודע. הרי זה כל כך מתוק, ממש מתוק כסוכר, והתאווה הזו בוערת בי כמו אש. אם הרבי יכול לתת לי עצה כיצד להתגבר ולא להיכשל". נענה ראש הישיבה ואמר לו: "אביך היה אצלי לפני שבועיים והתעניין עליך. הוא עשה עלי רושם נהדר, ממש בן אדם מקסים. רציתי לשאול אותך: האם גם עליו, על אבא שלך, יש לך תאווה לדבר לשון הרע?"

"לא", השיב התלמיד. "על אבא שלי אין לי תאווה לדבר לשון הרע". "והאם אתה מרגיש שאתה עומד בפני ניסיון כשאתה אינך מדבר עליו? האם אתה מרגיש שאתה מתגבר על תאווה כשאתה שומר את פיך ביחס אליו?" "לא. ביחס לאבא שלי אין לי כל תאווה לדבר. זה אפילו אינו ניסיון בשבילי".

"מדוע? האם לאבא שלך אין חסרונות?"

"אין אדם ללא חסרונות. גם לאבא שלי יש חסרונות, ובכל זאת אין לי כל תאווה לדבר עליו. ולא זו בלבד, אלא אם אשמע מישהו שמדבר עליו לשון הרע, לא יהיה לי שקט, ולא אוכל לישון כל הלילה".

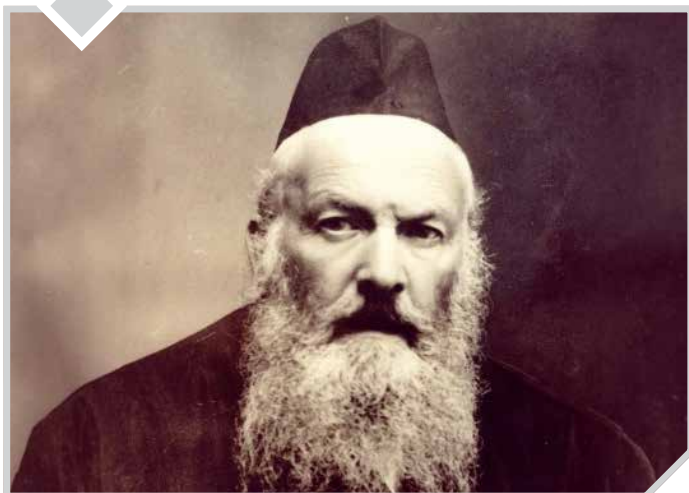
"תנסה להסביר לי מדוע. במה שונה הוא מכל אדם אחר?"

"על אבא שלי אני לא רוצה לדבר. אני אוהב אותו. וכשלא רוצים לדבר, לא מדברים".

"אם כן אתה בעצמך נתת עצה נפלאה כיצד להתגבר על התאווה ולא לדבר לשון הרע על הזולת: תאהב אותו. אם תאהב אותו, לא

לפתע אומר רבי אלחנן לרבי יחזקאל, נכון שיצאתם מהכלא בסיביר בערב יום כיפור? השיב לו רבי יחזקאל אמת ונכון הדבר! אבל מנין לכם זאת? והלא אפילו בביתי לא ידעו מכל זה? השיב רבי אלחנן, מה פירוש מנין אני יודע?! בערב יום כיפור בבוקר, הלכתי עם החפץ חיים...

ורעה אמונה - לחיות אמונה בכל רגע

הרב בנימין בירנצוויג

"שִׁלַּח לְךָ אֲנָשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן" (במדבר י"ג, ב')

המרגלים היו אנשים רמי מעלה מנכבדי בני ישראל. לכן גדולה התמיהה, כיצד לא האמינו בדברי הקב"ה על טובת הארץ? מדוע התעקשו לראותה בעיניהם כדי לדעת האם טובה היא או לא, ועד כדי כך שנכשלו בעוון החמור של הוצאת דיבת הארץ רעה? מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בספרו 'דרש משה', מבאר שבני ישראל בלכתם בצאתם ממצרים ובלכתם במדבר, זכו לגלויי שכניה נוראים, ניסים ונפלאות לעיני כל העמים. הם בהחלט היו בדרגה גבוהה עד מאד, בהכרתם בעוצם הנהגתו של הקב"ה בעולם ואת בני ישראל בפרט.

לפטם את הצאן כדי שיגדלו, כמו כן אמונה צריכה פיטום ומרעה יום יומי, כדי לחזקה בתוכנו וכדי שנחיה אמונה בתוכנו. מי שמאמין בדרך זו, זוכה אך לראות בחוש דרכו והנהגתו יתברך בכל עת, בבחינת 'סוד ה' ליראיו'.

אלא שמעלה גדולה זו, גם חסרון היה בה: האמונה הנרכשת על ידי ניסים ונפלאות גדולים ככל שיהיו, אינה יכולה להגיע לדרגה של אמונה פשוטה ותמימה.

'סוד ה' ליראיו' של מרנא החפץ חיים

מרנא החפץ חיים זיע"א, שהיה רבן של ישראל בדור שלפני השואה, זכה בתוקף אמונתו התמימה והשלימה בבורא העולם, לחזות ולראות בהנהגתו, גם בדברים שבני אדם אינם רואים בהם כלל, ורבו בזה המעשים, ונביא מעשה מרטיט המלמד על כי 'סוד ה' ליראיו' לאלו המאמינים בו בכל נפשם ובכל ליבם:

מספרים על מרן רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, שכאשר היה כלוא בסיביר, היה מרן החפץ חיים זיע"א אומר כל יום ארבעה פרקי תהלים לשלמו, כחלק מהמאמץ הגדול שהתקיים בעולם היהודי בניסיון לשחררו.

והנה למרבה ההפתעה בהגיע ערב יום כפור, נכנס לתאו של הגר"י אברמסקי, אחד הסוהרים ובפיו בשורה, אתה חופשי לדרכך! הסוהר אף צייד את רבנו בכרטיס נסיעה לרכבת. לקח הגר"י אברמסקי את מעט המטלטלים שהיו עימו ויצא לעבר תחנת הרכבת.

בעודו עומד בתחנה שהייתה ריקה מאדם באותה שעה, הגיע אליו לפתע המפקד הראשי של מחנה המעצר שהיה יהודי ששמו יצא לשמצה, אחרי שהתבונן מסביב וראה שאיש אינו מבחין בו, שאל המפקד את הגר"י אברמסקי זצ"ל, אתה עומד לנסוע ברכבת?

אדם שהתרגל לראות את הנהגתו של הקב"ה באופן מופלא בניסים ונפלאות לעיני כל, חסר לו בדרגת האמונה השלימה, אמונה כזאת שתחזיק מעמד גם בזמנים שאי אפשר לראותה בחוש. ואכן, כשהמרגלים שמעו דבר ה' על טוב הארץ, כיון שלא ראו זאת בעיניהם, לא האמינו!

בזמן הזה

הדברים נכונים לא רק למרגלים ותקופתם, הם שרירים וקיימים בכל עת וזמן, ישנם אנשים שחזרו בתשובה בזכות הארה שמימית שהיתה להם בדמות נס גדול והצלה מאסון וכדו', ובזה ראו יד ה', ולבם נשאה להתקרב אליו, אבל אם הם לא ימשיכו בכל עוז לחזק אמונתם, אזי כשיתפוגג רושם המקרה שהביאם לאמונה בה', הרי שגם חיזוקם התרופף.

אמונה בה' היא מידה שיש לעמול עליה, לחזקה ולבצרה בכל עת. זאת על ידי התבוננות תמידית בגודל הנהגתו יתברך בעולם, בעוצם מערכות השמים האין סופיות, בתוקף מערכות הטבע האדירות והאמתניות, שכל אלו מחשלים וחזקים את אמונתנו בבורא העולם אחד יחיד ומיוחד.

המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה אומר שכתוב על אמונה "ורעה אמונה", שבא ללמדנו שאמונה זה כמו מרעה, שצריך כל הזמן

חודשים אחדים לאחר שהתחיל לכהן כמשגיח בפוניבז' ראהו שהוא שמח באופן מיוחד. מששאלוהו לפרש הדבר הסביר, שבמיר בליטא כמעט ולא נתנו מלגה וחיו בנס...

לשחרר את הגר"י אברמסקי ממאסרו, והוא זכה לראות בזה בחוש
אמונתו ממרחק של אלפי קילומטרים! [אור דניאל].

לחיות אמונה

המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין היה איש האמונה, הוא חי אמונה, סיפר
הגה"צ ר' שולם שבדרון זצ"ל שחודשים אחדים לאחר שהתחיל לכהן
כמשגיח בפוניבז' ראהו שהוא שמח באופן מיוחד. מששאלוהו לפרש
הדבר הסביר, שבמיר בליטא כמעט ולא נתנו מלגה וחיו בנס, ואז הרגיש
וחי אמונה, הוא התבטא שהעסק שלי היה אמונה ומזה התפרנסתי.
אבל כשבא הרב מפוניבז' להציע לו המשרה של משגיח בשיבה, והרי
שמע שיש לו כסף ונכסים, עלה בלבו חשש, מה יהיה עם האמונה
אם כל חודש תכנס משכורת קבועה? הוא עלול חלילה להתרגל לזה
שהמשכורת זה מידי בשר ודם! שהמשכורת מגיעה מהבנק!
והנה כבר שמונה חודשים שהוא מכהן כמשגיח בפוניבז' ולא נתנו
עדיין משכורת וכל משכורת היא מאמונה כמו בליטא. זה נקרא
לחיות אמונה!

הבזק אדיר

משפט קצר של שתי מילים, יש בכוחו לתת לנו הבזק אדיר של מהות
האמונה, ולהמחיש לנו עד כמה אנחנו רחוקים מלהבינה ולהשכילה
לתוך חיינו.
כשמרן רבי אהרון לייב שטיינמן זצ"ל היה בן 104, כששכב בתקופת
מחלתו האחרונה בבית החולים, באחת הפעמים כשמצבו הטוב
לפליאת כל הרופאים וכלל ישראל בזכות התפילות הרבות שנאמרו
לרפואתו. כשפקח את עיניו אמר לו הרופא שטיפל בו: 'הרב חי בנס!
מיד ענה לו ר' אהרון לייב בשנינות אופיינית: 'גם אתה!
משפט זה דובר אז בכל העולם היהודי, אבל הוא צריך להכות בנו.
אנחנו לא חיים אמונה. אנחנו מסתובבים בעולם בהרגשה שאנחנו
חיים כי אנחנו חיים, ורק זקן בן 104 שכבר כמעט שהיה שם... וחזר
להכרה, זה נס. כאן רואים ריבוננו של עולם... והאמת שבחינו אנו
צריכים לראות נס ואמונה. לחיות אמונה!

רבי יחזקאל השיב בחיוב, המפקד שב ושאל, אתה רב? וגם על זה
השיב לו, המפקד ביקש לראות את כרטיס הנסיעה, הגר"י זצ"ל
חשש שהוא זומם לקחתו, אולם לא הייתה בידו ברירה והוא הגיש
את כרטיס הנסיעה שלו למפקד, לאחר שהתבונן בו, אמר המפקד
להגר"י זצ"ל, יודע אתה, נתנו לך כרטיס לקרון קר מאוד, ואם תסע
בקרון זה אין סיכוי שתגיע הביתה, כי אתה עלול לקפוא באמצע
הדרך, שכן כך היו עושים הסובייטים לאסירים שרצו להמיתם.
המפקד התבונן שוב מסביב וכאשר הבחין שאיש אינו מביט בהם,
שלף מכיסו כרטיס חלופי לקרון חמים יותר, והגישו לרבי יחזקאל
אברמסקי.

המפקד לא הסתפק בכך, אלא אף עמד וביקש ממנו סליחה על כל
מה שפגע בו בזמן שהותו בכלא, כשהוא מציין שהוא אנוס לפעול כך,
גם אני יהודי! סיים המפקד את דבריו, ואני מבקש ממך מחילה.

נפרד המפקד מהגר"י זצ"ל שהמתין עד לבואה של הרכבת, משזו
הגיעה, אכן קיבל הגר"י זצ"ל מקום בקרון מחומם, ובמהלך הנסיעה
הבחין כיצד משליכים מהקרונות האחוריים הקפואים, את אותם
נוסעים אחרים שלא ידעו את הסוד, וקפאו למוות בקרונות האחוריים.
כאמור, היה זה ערב יום כיפור. מרן לא הספיק להגיע לביתו בו
ביום, וכדי לא לחלל את היום הקדוש, ירד מהרכבת באחת העיירות
הקטנות בטרם תשקע השמש. הוא אפילו לא הספיק לאכול סעודה
מפסקת כי מיד עשה את דרכו לבית הכנסת, שם הניח את צרורו, ובו
עשה את כל יום הכיפורים.

רק למחרת יום הכיפורים יצא בדרכו לביתו, אולם נכוננו לו תלאות
רבות בדרך מאחר והשלטונות הסובייטים שנענו למסע השתדלנות
של יהודי העולם לשחרר את הגר"י, הסכימו לשחררו, אולם עשו
כל שביכולתם למנוע ממנו להגיע בריא ושלם לביתו. אולם יושב
בשמים ישחק למו, יד ההשגחה העליונה ליוותה את הגר"י זצ"ל לכל
אורך המסע.

והנה בעודו על הרכבת שעשתה את דרכה מאחת העיירות בליטא
בדרכה לעיר הגדולה וורשא, פגש הגר"י אברמסקי את מרן רבי
אלחנן ווסרמן הי"ד. שני הגדולים הופתעו מהמפגש האקראי ונפלו
חבוקים זה בזרועות זה, ובפרט הופתע עד מאד ר' אלחנן שהיה מודע
למסע חובק העולם לשחרר את הרב אברמסקי, והנה הוא כאן לפניו!
הם הודו להקב"ה על השחרור מהמאסר, ולפתע אומר רבי אלחנן
לרבי יחזקאל, נכון שיצאתם מסיביר בערב יום כיפור?

השיב לו רבי יחזקאל אמת ונכון הדבר! אבל מנין לכם זאת? והלא
אפילו בביתי לא ידעו מכל זה?

השיב רבי אלחנן, מה פירוש מנין אני יודע?! בערב יום כיפור בבוקר,
הלכתי עם ה'חפץ חיים' מן השיבה לאחר התפילה, ובאמצע הדרך
הוא נעצר ואמר, נו הבולשביקים לא הצליחו, עכשיו שיחררו את הרב
דסלוצק מבית האסורים...

לחפץ חיים הייתה אמונה שלמה ותמימה בהקב"ה, הוא עבד על
בכל כוחו וגם בדברים שהיו נראים שבלתי אפשריים, תמיד האמין
בהקב"ה, והוא זכה לראות באמונה חושית לראות את הנהגת הקב"ה
גם בדברים שאין בני אדם זוכים לראות. הוא האמין שהקב"ה ידאג

כשראה הבחור שהבקבוק התרוקן, הוא קנה עוד אחד, והפעם כתב עליו בגדול 'פרטי', כדי שיידעו שלא לשתות. כששב לבית מרן, גילה שגם ה'טריק' הזה לא עובד, והבין שהוא צריך להשתמש במשהו חזק יותר. לאחר מחשבה לקח מדבקה, כתב עליה באותיות גדולות 'רעל עכברים', והדביק על הבקבוק השלישי שקנה ושם במקרר...

הג"ר אליעזר יוטקובסקי שליט"א, עם שאלת 'צוף התורה', סיפורים ועובדות בראי הפרשה

"וַיִּתְרוּ אֶת הָאֶרֶץ" (במדבר י"ג, כ"א)

לא מכבר כך היה מורה, שיש בזה משום גניבת דעת, אבל מאחר ובתקופה האחרונה נוצר מצב שבו ברוב מכשירי הטלפון הכשרים, שמקובל להשתמש בהם בציבורים שלנו, יש בהם אופציה מובנית של הקלטת שיחות, ממילא כל אחד יודע שהוא עלול להיות מוקלט בכל שיחה טלפונית, ולוקח זאת בחשבון, ולכן כבר אין בדבר משום גניבת דעת והדבר מותר.

תשובת הגר"ח"ק

ומעניין לעניין באותו עניין, מספר הרה"ג ר' אורי טיגר, שהיה מגיה את ספריו של מרן שר התורה רבינו הגר"ח קנייבסקי במשך שנים, וזכה לחביבות יתירה אצלו, שהוא שאל את מרן אם מותר להקליט אדם ללא ידיעתו, ומרן זצ"ל השיב לו מיניה וביה "קול מראה וריח אין בהם משום מעילה".

על סמך תשובה זו נהג הרב טיגר להקליט ולצלם את מרן עצמו בפגישות שהיו לו עימו, ולפעמים היה מביא אפילו צלם שהעמיד חצובה בחדרו של מרן ועליה מצלמה, ומרן לא הרגיש בדבר כלל וכלל מחמת שהיה שקוע בתלמודו, וגם כשהרים עיניו מהספר לא היה מסתכל מחוץ לד' אמותיו, ואפילו בתוך ביתו, וממילא לא הרגיש בדבר.

כעין זה מספר הגאון ר' יצחק רוזנגרטן שהוציא ספר שלם משיחות

שאלת 'צוף התורה': בימינו הפכו נפוצים מאוד מכשירי הטלפון עם אופציה להקלטה פנימית של שיחות הטלפון המתקיימות דרכם. מטבע הדברים, מי שמקליט את חברו, אינו נוהג להודיע לו, וההקלטה נעשית בלי ידיעת המוקלט. אפשר לומר שזאת פעולת ריגול לכל דבר ועניין, ונשאלת השאלה: האם מותר הדבר מצד ההלכה, או שהוא נחשב לגניבת דעת?

שאלה זו הצגתי בפני הגאון הגדול רבי שריאל רוזנברג שליט"א, אב"ד בית הדין וראש כולל 'חזון איש', שהשיב כי בעניין זה הדבר תלוי בכוונת המקליט.

אם ההקלטה נעשית כדי להכות את רעהו בסתר, ולהקניט את חברו, הדבר אסור.

אבל במקרה של הקלטה שנעשית כדי לשמר ראיות וכדי למנוע מהזולת אפשרות של רמייה והונאה, מותר ואין בזה איסור.

מעניין לציין שהדבר מעלה שאלה הלכתית נוספת, הנוגעת לדיני מקח וממכר. בימינו התקבל הדבר בכל המקומות והחברות הגדולות, ש'מחתימים' אדם על חוזה באופן טלפוני. עורכים עמו שיחת טלפון, מקריאים לו טקסט אינסופי, ובסופו הוא צריך להשיב שהוא מאשר את הנאמר, והדבר נחשב כהסכם לכל דבר ועניין. כך עושים בחברות הביטוח, בחברות הסלולר ושלל נותני שירות אחרים.

ומשכך צריכים אנו לברר האם הדבר אכן נחשב להסכם כדת וכדין גם על פי ההלכה, ומסתבר שכן, מאחר שזאת השיטה המקובלת כיום בעולם הרחב לסגור עסקאות מסוג זה, ונחשב כמו כל סוג אחר של גמירות דעת קניינית בין הצדדים.

המציאות השתנתה

באשר לשאלתנו הקודמת, האם מותר להקליט אדם ללא ידיעתו בשיחה טלפונית, פניתי גם לבית ההוראה של הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א, ונעניתי שהדבר אסור מכל וכל, ונחשב לגניבת דעת אם אין מודיעים לצד השני של השיחה שהוא מוקלט. לשמע התשובה החלטתי לפנות לגאון רבי עמרם פריד בעצמו, ולשאול את פיו בעניין, והשיב לי הגר"ע פריד שליט"א שאכן עד

עם מו"ר מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, ושאל אותו אם הוא מסכים שיקליט את השיחות עמו, והשיבו מרן בחריפות: "ומה אתה חושב? שאם אתה לא תקליט, לא יקליטו אותי אחרים?".

רעל עכברים

שמעתי מידידי הגאון רבי משה סחייק שליט"א מעשה נורא שהיה אצל מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, שאחד מנכדיו היה עושה אצלו תורנות קבועה, וקנה לעצמו בקבוק 'ספרייט' שהניח במקרר בבית מרן כדי שיהיה לו לשתות כשהוא חוזר מהישיבה בחום הבני ברק'...

בבית מרן היו באים והולכים אנשים רבים, והיו כאלו שהתירו לעצמם לפתוח את המקרר ולשתות מהבקבוק, במחשבה שהוא נמצא שם בשביל הציבור.

כשראה הבחור שהבקבוק התרוקן, הוא קנה עוד אחד, והפעם כתב עליו בגדול 'פרטי', כדי שיידעו שלא לשתות.

כששב לבית מרן, גילה שגם ה'טריק' הזה לא עובד, והבין שהוא צריך להשתמש במשהו חזק יותר. לאחר מחשבה לקח מדבקה, כתב עליה באותיות גדולות 'רעל עכברים', והדביק על הבקבוק השלישי שקנה. שם במקרר, ו... התברר שזה עובד. מסתבר שכולם הבינו שזה לא באמת רעל עכברים, אבל בכל זאת, המסר היה ברור, כמו שלא שותים רעל עכברים כך צריכים להיזהר מהגזל...

מספר הרב סחייק, שאחרי עשר שנים מצא מרן הזדמנות כדי להעמיד את אותו נכד על טעותו, והסביר לו שיש בדבר משום גניבת דעת...

ביטול הכישופים

מעשה נוסף ששמעתי מפיו של הרב סחייק, עוסק באשה שהגיעה פעם לבית מרן, וביקש שייתנו לה 'מים קדושים' מבית הרב. הנוכחים תמחו לפשר העניין, ושאלו מה ראתה על ככה ומדוע היא מבקשת לקבל מים מבית הרב.

סיפרה האשה בתמימותה, שמישהו הטיל עליה כישוף חמור וביצע נגדה טקסים של הבאת רוחות רעות. הניחו לה יונה מתה בפתח הבית, שפכו מים מקוללים על יד הדלת ועוד כהנה וכהנה. "הדרך היחידה לבטל את כוחות הטומאה הללו, היא על ידי מים שנלקחו מביתו של צדיק, לכן באתי לבקש מים".

הרב סחייק חשב בינו ובין עצמו, ומה בכך, תיקח האשה מעט מים ותשפוך איפה שהיא רוצה. אם הדבר יסייע לשקט הנפשי שלה, מה טוב. אין בזה שום נזק.

אבל מים עולים כסף, ולא איש צדיק כהרב סחייק יעז למלא מהברז של אדם אחר מים בבקבוק בלי לקבל רשות. ולכן ניגש למרן ואמר שהוא רוצה למלא מים בבקבוק, עבור אשה שעומדת בחוץ ומבקשת מים כדי לבטל את הכישופים שלה...

מרן שמע את הסיפור והשיב מידידת: אתה יכול לתת לה מים, אבל אתה חייב להסביר לה שהם לא שונים מהמים שיש בברז שבביתה שלה, אחרת יהיה בזה משום גניבת דעת חלילה...

המלמד שלא רצה לדבר סרה בזולתו, התגבר על הניסיון הקשה ובלם פיו. הוא הוריד את הראש בהכנעה ויצא בבושת פנים, כשהוא נמנע מלדבר בגנות ממלא המקום שהחליף אותו וגרם לכל זה...

לא לומד כסדר

עוד בעניין של גניבת דעת, יש בנותן טעם להביא את המעשה הנפלא עם מרן הסטייפלער, והובא ב'פניני קהילות יעקב' שבחודש חשוון בשנת תשמ"ה, 'מים אחדים אחרי יום היארצייט של מרנא החזון איש זצ"ל, הביע מרן צער גדול על תקלה שאירעה לו בשיעור הקבוע שהיה מוסר ביארצייט של החזון איש בהיכלו של כולל חזון איש...

"בשיעור שמסרתי ביארצייט, ציינתי את דברי ה'ברכי יוסף' בעניין חציצה, ושכחתי לומר שהגעתי ל'ברכי יוסף' הזה מתוך ה'גיליון' של רבי עקיבא איגר על הרמב"ם בהלכות עבודת יום הכיפורים. בכך גרמתי לגניבת דעת, כי השומעים עלולים לחשוב שאני לומד את ה'ברכי יוסף' כסדר, והדבר אינו אמת. אבל מה אעשה שמחמת זקנותי אני נוטה לשכוח, ולכן שכחתי גם להדגיש מהיכן נודע לי על ה'ברכי יוסף' הזה..."

במאמר המוסגר אציין, שאני זוכר שבאותו יארצייט של החזון איש ירד בבני ברק גשם שוטף, וראיתי דבר פלא, כשהמכונית שבה הגיע הסטייפלער עצרה מול בניין הכולל, פסק הגשם באורח פלא, מרן יצא מהמכונית וצעד אל הבניין כשאפילו טיפה אחת לא מטפטפת עליו, וברגע שנכנס תחת קורת הגג שב הגשם השוטף לרדת כבראשונה, ויהי לפלא.

שתיקה בתרי

בספר 'אדברה בעדותיך', מובא מעשה בעשיר גדול שלקח לבתו חתן תלמיד חכם והתחייב לדאוג לו ולפרנסו ביד רחבה, כדי שיוכל לשקוד על דלתי התורה והעבודה. ההסדר הזה נמשך שמונה שנים,

חמורה בפיו. לפני החתונה, התחייב חמיו לתת לזוג סכום של 40 אלף דולרים כהשתתפות ברכישת דירה.

הזוג אכן רכש דירה קטנה וישנה, מגר צדק בודד שמכר אותה לעת זקנתו, ותקופה קצרה לאחר מכן נפטר. דא עקא, כשהגיע שלב התשלומים, חמיו של אותו אברך הסביר לו בצורה ברורה, שאין לו אפשרות לשלם 40 אלף דולרים, ולכן הוא יכול להפנות אותו לכמה גמ"חים שאולי יעזרו לו לקבל הלוואה על סכום כזה...

האברך הבליג וניסה להסתדר בכוחות עצמו, השלים את רכישת הדירה, והתגלגל עם חובות למעלה מכוחותיו, וכשבאו מים עד נפש, הגיע לרב רוטשילד ושאלתו בפיו: האם הוא יכול לתבוע את חמיו לדין תורה ולדרוש שיעמוד בהתחייבותו וישלם את הסכום שהבטיח...

הרב רוטשילד השיבו שכשמדובר בתוך המשפחה צריכים להסתכל לא רק על הזכויות הממוניות אלא גם על ההשלכות של המעשה, ובכל מקרה אמר לו הרב, יודעים אנו שוויתור לא מפסידים, כפי שמרן הגרא"ל שטיינמן היה משנן לנו שוב ושוב, ולכן עצתי לך שפשוט תוותר! תומר בפה מלא שאתה סולח ומוחל ואין לך שום תביעה כספית על חמיו.

אותו אברך סבר וקיבל. הוא שב לביתו, ואשתו אמרה לו שאחד מתריסי הגלילה בבית נתקע וצריכים לסדר את הרצועה.

שבוע קודם לכן אירע הדבר עם תריס אחר בבית, והוא מצא שם חבילת עיתונים שהיתה תקועה בגלגלת של התריס. הוא טיפס על כסא, פתח את הארגז שמעל תריס הגלילה כדי לבדוק מה תוקע את הרצועה, וגילה שגם כאן יש חבילת עיתונים, אלא שבשונה מהפעם הקודמת עכשיו הוא התסקרן לדעת, מה מחפשת חבילת עיתונים בתוך הארגז של תריס הגלילה. כשפתח את החבילה גילה בפנים סכום של... 40 אלף דולרים!

התברר שבשבוע קודם לכן הוא השליך לפח ככל הנראה ארבעים אלף דולרים אחרים, וכמעט עשה זאת גם עכשיו, אבל הוויתור שוויתר לחמיו זיכה אותו בכך שהפעם הוא זיהה את האוצר ונמנע מהשלכתו.

כמובן שהתעוררה שאלה של השבת אבידה, אבל מאחר והבעלים של הכסף היה גר צדק שנפטר בעריריותו ולא היו לו יורשים, התברר שהכסף שייך למוצא אותו שזכה בו מן ההפקר. הוא מיהר לעדכן את הגר"נ רוטשילד בהתפתחויות הדרמטיות, והרב השיב לו מיניה וביה... אכן כי כן, מוויתור לא מפסידים.

בהן התעלה האברך במעלות התורה והיראה, עד שביום מהימים קרא לו חמיו ואמר לו שבצער רב הוא נאלץ להפסיק את ההסדר, מאחר והתהפך עליו הגלגל, והוא ירד מנכסיו עד כדי כך שנאלץ בעצמו להסתמך על תמיכת אחרים כדי שיוכל להתקיים.

האברך שהיה ישר דרך וטהור לבב, לא בא בטרוניה עם חמיו ולהיפך הודה לו בחום על שמונה השנים שבהן פרנס אותו ברוחב יד, והביע תקווה שישבו ויאיר לו המזל בסייעתא דשמיא ויוכל לחזור למקומו הראשון.

משם יצא והתקבל מיד לעבוד כמלמד דרדקי, שם עשה מלאכתו נאמנה כדי ללמד תורה לילדי ישראל ולהביא לחם לפי הטף.

במשך שבע שנים עבד כמלמד וזכה להצלחה מרובה, אבל כעבור מספר שנים אירע שהוא נאלץ להיעדר מהעבודה מספר פעמים, והביא ממלא מקום תחתיו.

אותו ממלא מקום התקשה להשליט משמעת בכתה, ולכן העניש את הילדים, גער בהם ואף השפיל אחד מהם בצורה קשה. אביו של אותו תלמיד כעס מאוד על מה שנעשה לבנו, ומיהר להתלונן אצל המנהל על המלמד שפגע בבנו. המנהל זימן אליו את המלמד הקבוע לשיחת נזיפה והודיע לו שהוא מפוטר מהעבודה, מבלי שיבין את הטעות ואת העובדה שהיה זה ממלא המקום שביצע את הטעות הנוראה.

המלמד שלא רצה לדבר סרה בזולתו, התגבר על הניסיון הקשה ובלם פיו. הוא הוריד את הראש בהכנעה ויצא בבושת פנים, כשהוא נמנע מלדבר בגנות ממלא המקום שהחליף אותו וגרם לכל זה.

יום למחרת התקשר אליו יהודי מארה"ב שסיפר לו שהוא ידיד של חמיו, ובתקופה האחרונה התגבר אצלו החשק לחתום על הסכם "יששכר זבולון" עם אברך עמל בתורה בארץ ישראל. "התקשרתי לחמיו שימליץ לי על אברך, והוא המליץ לי עליך. אני יודע שהנך מלמד תינוקות, אבל אולי תסכים לחזור לכולל וללמוד ואני אדאג לכל מחסורך". העסקה נסגרה בו ברגע, ואותו אברך שב לתלמודו כבתחילה, ולא הפסיד דבר מכך שבלם פיו בשעה שננזף על מעשי חברו.

הוויתור ושכרו

ואם בויתור והבלגה עסקינו, לא אמנע טוב מבעליו ואספר לכם מעשה נפלא שמעתי ממורי ורבי הגאון רבי נתן רוטשילד שליט"א, רב הקהילה החרדית בעפולה: פעם הגיע אליו אברך צעיר ושאלה

ללמוד במתינות, ביסודיות ובעיון קל

‘עמוד היומי’ - ללמוד בקצב שלך ולדעת את הש"ס עם עיקרי המפרשים

הבחורים ערכו כעין 'הפגנת התמרמרות' והחליטו ששום בחור לא ירד ל'חדר האוכל'. או שיהיה על השולחנות אוכל טרי יותר טוב, או שהם לא אוכלים כלום. המנהל הלך וקרא לרבי אהרן לייב מהבית. הבחורים הרעבים הסתופפו סביבו לשמוע מה הוא מעוניין לומר להם

ימי הבראשית של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל
כמרביץ תורה לצעירי הצאן בישיבת 'חפץ חיים' בכפר סבא

אהרן לייב כפרפרים אל האור וכברזל אל מגנט. בשבת הראשונה כאשר ראש הישיבה דיבר בפני התלמידים במהלך הסעודה הראשונה השתתפו כולם וישבו פעורי פה, רבי אהרן לייב דיבר אליהם על הזכות ללמוד 'תורה לשמה'. הבחורים, התרגשו, הקשיבו והתרשמו.

לאחר כמה ימים הם אמרו לרב אברהם ריין כי הוא בחר להם ראש ישיבה מעולה, שנותן להם השראה, ושמבין את צרכיהם. לאחר כחודש, אחד מהם אמר: "הוא מבין את הצרכים שלי טוב יותר ממה שאני בעצמי מבין...".

רבי אהרן לייב החל ללמוד איתם תורה. ראשית כל לימד אותם להבין גמרא על בוריה, לקרוא היטב את הרש"י, ומיד אחר כך להמתיק את הסוגיא עם התוספות. הוא לימד גם את הנערים לסכם את הסוגיא בטוב טעם וכך להתענג על הגמרא רש"י והתוספות. ואז להמשיך ולהעמיק להתחיל לחשוב שני צדדים לעומקן של סוגיות.

הקשר התהדק

"הרב לימד אותנו באופן מעשי כיצד גם בחור בן 14 יכול להעמיק בתוספות. כי כל גיל והעמקות שלו. עוד ועוד כיוון אותנו אל הבהירות. לא בכלוב ולא בשטחיות". הבחורים נהנו מהשיעורים. נהנו! כמוכן, שרבי אברהם ריין זצ"ל, מיהר לבטל את כל התנאים

כתושב חדש של ארץ הקודש, מרן ראש הישיבה רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל, ביקר לעתים קרובות את החזון איש בביתו בבני ברק כדי לחפש הבהרות הלכתיות על הלכות ספציפיות של ארץ ישראל, כולל הדרך הנכונה לתרומה והפרשת מעשר. החזון איש התרשם מאוד מההבנה של רבי אהרן לייב בתורה, ומענוותנותו, ומתגובותיו. מערכת יחסים זו הובילה למעמדו הראשון של רבי אהרן לייב בארץ ישראל.

ישיבת 'חפץ חיים' נוסדה באביב של שנת תש"ג. היא החלה דרכה בפאתי תל אביב ואחר כך עברה לרחוב אוסטרובסקי 7 בכפר סבא. בשנת תש"ו היא הייתה זקוקה לראש ישיבה, ורבי אברהם ריין - מקים הישיבה ומנהלה, ביקש מהחזון איש להמליץ על מועמד. (רבי אברהם ריין היה 'איש מעשים' מופלא, מראשי הציבור החרדי בפתח תקווה וממובילי תנועת צעירי אגודת ישראל). החזון איש מסר לרבי אברהם פיסת נייר שעליה רשם את שמו וכתובתו של רבי אהרן לייב, בפתח תקווה.

רבי אברהם, עלה לאוטובוס וחזר לפתח תקווה כדי לפגוש אותו. כאשר הגיע לביתו של רבי אהרן לייב, למרות שידע עליו קודם לכן, הוא נדהם מהעוני הקיצוני שפגש בעיניו. רבי אהרן לייב הציע לרבי אברהם את כיסא החדר, הוא עצמו עמד כשדיברו. לא היה כיסא נוסף (בעתיד, הוא השיג לו כסאות, שבנה מארגזי עץ, והביא לו אותם ליכפר סבא). רבי אברהם לא יכול היה לדמיין שמישהו שחי בסביבה כה חסרת יכולת, מסוגל להתייחס לתלמידים צעירים וללמד אותם ובוודאי שלא להיות ראש ישיבה!

אבל כיון שרבי אהרן לייב הומלץ כל כך על ידי החזון איש, החליט רבי אברהם להציע לו תנאים מתנאים שונים, שתכליתם ומשמעותם, שאם לא יצליח בעבודתו מכל סיבה שהיא, יוכל הרב אברהם לסיים את עבודתו של רבי אהרן לייב, בעדינות ומתוך הסכמה. הרב שטיינמן קיבל את ההצעה עם התנאים, משפחת שטיינמן שכרה בית ברחוב הכרמל בכפר סבא, כדי להיות ליד הישיבה.

כברזל אל המגנט

למרות חששותיו הצודקים הראשונים, של הרב אברהם ריין, החששות לא התממשו. אדרבה, ויהי אור. התלמידים נמשכו אל רבי

שהתנה עם רבי אהרן לייב. בימים שאחר כך, רבי אברהם ריין כבר הכיר היטב את רבי אהרן לייב, וגם הקשר הידידותי ביניהם התהדק.

עד היום 'ראש ישיבה'

תושב בני ברק, הרב יוסף גינזבורג, היה בישיבת חפץ חיים מהיום הראשון שבו השתתף רבי אהרן לייב כראש הישיבה. "נמשכנו אל ראש הישיבה, מחמת רצונו הכן לסייע לנו, וגם הבנו וראינו בו מנהיג עקרוני ומסור מאד", הסביר. זמן רב אחרי שרוב הרמ"ם האחרים הלכו הביתה, נשאר רבי אהרן לייב בבניין הישיבה. הוא היה בחדרו הצדדי בשעות אחר הצהריים וגם בשעות הערב ועסק שם בלימוד התורה, עזר לבחורים, והדריך את הילדים בני ה' 12 ואפילו הכין ולימד אותם את נאום בר המצווה שלהם.

"עד היום - יותר מי-70 שנה, רבים מתלמידי לשעבר של רבי אהרן לייב עדיין מתייחסים אליו בתואר "הראש ישיבה", מציין הרב גינזבורג. "תלמידי האלה היו רק בין הגילאים 12 ו-16 כאשר הוא לימד אותם. רובם המשיכו בישיבה גדולה במקומות אחרים ולמדו בישיבה אחרת. אבל תלמידי ישיבת כפר סבא - תלמידי של רבי אהרן לייב שיזכרו תמיד את דאגתו להם ורוממותו, בעיניהם, הוא תמיד יהיה "הראש ישיבה".

לא זנו מהמושבים

"היינו רואים את רבי אהרן לייב לומד בישיבה אחרי חצות לילה", נזכר ר' שמואל הלר, תלמיד אחר. "הוא בקושי אכל דבר ביום או בלילה, או שאכל מעט לבן, או כמה שקדים מה שהרבנית שלחה איתו לישיבה. רק מידי פעם הוא נרדם בבוקר, באמצע השיעור, כאשר הסתיימו כוחותיו להמשיך. היינו ממתנים בסבלנות שיתעורר מההתנומה הקצרה שלו וימשיך את השיעור".

מדוע התלמידים לא עשו מה שילדים עושים בדרך כלל אם הרבי שלהם נרדם בזמן השיעור?... "אנחנו לא זנו מהמושבים ולא פרצנו במהומה כי זיהינו את הכנות שלו ללימוד התורה, והכבוד כלפיו לא הרשה לנו לעשות משהו שלא יהיה לרצונו", הסביר הרב הלר. "בלילות שיש" הוסיף, "רבי אהרן לייב למד בבית המדרש לבדו או עם כמה בחורים. הוא היה מתנמנם כמה דקות בכל פעם, אבל עד מהרה התעשת והמשיך ללמוד. הוא נשאר בישיבה כל הלילה, וחזר הביתה רק אחרי השיעור ביום שיש בבוקר".

בתקופת הצנע

המצב הכלכלי של הישיבה היה קשה במיוחד. רוב הארוחות כללו לחם וירקות. ארוחות חמות לא היו זמינות, בשנים הראשונות של יסוד הישיבה. הרב אברהם ריין ואחד הרמ"ם, רבי דוד רוטברג, עברו מדלת לדלת ב'כפר סבא' ובערים השכנות לאסוף כספים למזון ולצרכים בסיסיים אחרים. הרבה אנשים טרקו את הדלת בפניהם: "אני לא מעוניין לתמוך בישיבה!" אחרים תרמו בנדיבות, כמיטב יכולתם, אבל ב'תקופת הצנע' הכספית של ישראל בשנות החמישים, היה קשה לתת הרבה. המצב הכלכלי הקשה בכל רחבי

הארץ השפיע על הישיבות המקומיות. באחת התקופות, כאשר המצב הכלכלי היה גרוע במיוחד, הבחורים ערכו כעין 'הפגנת התמרמרות' והחליטו ששום בחור לא ירד ל'חדר האוכל'. או שיהיה על השולחנות אוכל טרי יותר טוב, או שהם לא אוכלים כלום.

הגיעו כמה מאנשי הצוות וניסו לדבר על לב הבחורים הממורמרים, אך דבריהם נפלו על אוזניים ערלות. כיון שהנערים היו שבורים מאד. המנהל הלך וקרא לרבי אהרן לייב מהבית. הוא יצא מביתו והגיע להיכל הישיבה, הבחורים הרעבים הסתופפו סביבו לשמוע מה הוא מעוניין לומר להם. הוא הביט עליהם ואמר בהתרגשות: "תאמינו לי, שבבית אצלי, יש לי פחות, ממה שיש לכם כעת על השולחנות בחדר האוכל" יותר לא אמר.

הכנות, האמיתיות והדברים היוצאים מן הלב, שברו מיד את ההפגנה, וירדו ל'חדר האוכל'.

פעם ראשונה שאכלו חלה

הנער שמחה קסלר (לימים מגדולי הת"ח בארץ ישראל) בתקופת לימודו בישיבת כפר סבא, כתב בכתב להוריו (התאריך: מוצאי שבת קודש תרומה תש"ח): "זו השבת הראשונה שאכלו חלה בשבת, ולא לחם", אבל אף על פי כן, הוא מבקש לא לשלוח לו כסף, כי זה מספיק לו.

כנראה, שהבחורים (המרוממים) הבינו שאפשר להסתפק במועט. התחושה הזו נבעה מהשפעתו של ראש הישיבה ודמותו המסתפקת במועט ולומדת תורה מתוך הדחק.

במהלך ביקורם בגיוס תרומות בסביבת כפר סבא, פעלו רבי אברהם ריין ורבי דוד רוטברג לרשום תלמידים נוספים לישיבה. ילדים רבים של ניצולי שואה באו ללמוד בישיבה, להוריהם הייתה מסירות נפש לשלוח את בניהם ללמוד תורה.

הרב אברהם זצ"ל היה פונה וקורא להורים לרשום את ילדיהם לישיבה והיה מצטט ומצביע על אנשים גדולים מהתנ"ך: "חנה הייתה חסרת ילדים במשך שנים רבות, עד שבסופו של דבר נולד לה בנה היקר, שגדל להיות הנביא שמואל", היה אומר. "אחרי שהמתינה כל כך הרבה שנים ללדת את הילד הזה, שלחה אותו לעלי הכהן למשכן שילה".

"אני לא בא לקחת את הילד היקר שלכם מהבית שלכם לבית שלי", סיכם הרב אברהם, בכנות גלויה. "אני מבקש שתשלחו את הילדים לישיבה, לבית ה' שם הם יהיו צדיקים".

רבי דוד כץ, ראש ישיבת משכן יעקב בחיפה, היה תלמיד בישיבת 'חפץ חיים' בכפר סבא. הוא ציין כי הישיבה לא הציבה משגיח כדי לייעץ ולדבר עם הנערים או להשגיח עליהם. המגוון של הבחורים היה מורכב מכל מיני סוגים שבאו מרקעים שונים, היו שלמדו ב'תלמוד תורה' לפני בואם לישיבה וחלקם באו ממוסדות חינוך ממלכתיים, היו נערים שמעולם לא למדו גמרא עד שהגיעו לישיבה.

"מי שהתעורר בשעות הקטנות שלפנות בוקר היה מוצא את רבי אהרן לייב יושב בחדר האפלולי, רכון מעל הגמרא, לומד לאור חלש של נורה התלויה בחדר הסמוך למקום שבו ישנו בחורים"

האפלולי, רכון מעל הגמרא, לומד לאור חלש של נורה התלויה בחדר הסמוך למקום שבו ישנו בחורים. רבי נתן סיפר כי לתלמידים ולצעירי כפר סבא היה כבוד רב לרבי אהרן לייב, משום שהם ראו את "מדת האמת".

"למרות שהיינו בחורים צעירים, כולנו ידענו שהוא בקושי אכל ושהוא היה נגיש לכל בעיה שיש לנו" הוא אמר. רבי נתן המשיך בנימה אישית. "מאז שאבא שלי היה חולה לפני בר המצווה שלי, רבי אהרן לייב היה לצידי גם כדי להכין את דרשת בר המצווה שלי. במוצאי שבת של בר המצווה הוא נסע בשני אוטובוסים מכפר סבא בנסיעה לפתח תקוה כדי לאחל לי ולהורים שלי מזל טוב". אף על פי שלא הייתה סעודת בר מצווה במוצאי שבת, אלא רק קידוש בשבת קודש, רבי אהרן לייב בא במיוחד לקחת חלק בשמחת היום של בר המצווה. הגיע לאחל מזל טוב.

שנים אחדות לפני פטירתו של רבי אהרן לייב שמע אותו רבי נתן מוסר שיעור בישיבה. "אני זוכר ששמעתי את השיעור הזה לפני 63 שנה", אמר לרבי אהרן לייב. "זה לא יכול להיות 63 שנים", השיב ראש הישיבה, עם זיכרון פנומנלי. "בוזמן הזה, כבר לא למדת בכפר סבא, לפני 63 שנה כבר עברת ללמוד בישיבת חברון. זה בוודאי היה בפעם אחרת כאשר למדנו את זה בישיבה".

(מרוך בעל אילת השחר)

למרות הציבור המורכב הזה, שיכול להוות מכשול רב בניהול הישיבה ובחינוך תלמידים, רבי אהרן לייב, בחוכמתו ובתבונתו, הצליח לעזור לתלמידים ולנווט אותם. תלמידים כבנים.

בלילות שבת, רבי אהרן לייב מסר בביתו שיעור בהלכות שבת, הבית היה במרחק של כ-10 דקות הליכה מהישיבה. הבחורים נהנו מהשיעור כי היו שואלים הרבה, והרב השיב והורה להם כיצד יתנהגו בשבת. היו עולים שם על השולחן מגוון רחב של שאלות מעשיות בהלכות שבת.

רבי אהרן לייב התנהל מול התלמידים במישור רוחני סטנדרטי, אבל לבחורים זו הייתה דמות שעומדת גבוה על ההר. הם ראו לידם מגיד שיעור שיכול ללמוד שעות רבות בלי להרים את ראשו מן הגמרא היקרה שלו. תלמיד ציין כי תקופה ארוכה רבי אהרן לייב היה לבוש תפילין עד שעות הצהריים. התלמיד שאל אותו, האם יוכל גם הוא לעשות כן. רבי אהרן לייב השיב, כי כיון שהוא עצמו אינו אוכל כלום עד שעות הצהריים המאוחרות, לכן יכול להיות בטוח שיש לו גוף נקי לקיום מצוות תפילין, אבל אתה, לא.

רבי נתן זוכובסקי, ראש ישיבת גאון יעקב, נשלח ללמוד בישיבת 'חפץ חיים' בכפר סבא על ידי החזון איש. אביו של רבי נתן, רבי דב, משגיח בישיבת לומז'ה בפתח תקוה, היה חולה כאשר ר' נתן היה ילד. אמו התיעצה עם החזון איש בהחלטות הרפואיות לגבי הטיפול בבעלה, וכן על שאלות הקשורות למשפחה. גם החזון איש נסע פעמיים לחדרו של הרב זוכובסקי כדי לקיים את מצוות ביקור חולים, וכדי לרומם את רוחה של משפחתו.

כשהנער ר' נתן היה בן 12, שלח החזון איש להוריו הצעה לרשום אותו בישיבת חפץ חיים, והבטיח להם שרבי אהרן לייב יוכל לרומם את הילד ולעצב את גובה גדולתו. הוריו שמעו את ההוראה. ואכן רבי נתן למד בכפר סבא והמשיך ליהנות מקשר קרוב עם רבי אהרן לייב ב-68 השנים הבאות!

מכיוון שחדרי הפנימיה היו בתפוסה מלאה, נתן הנער ושני תלמידים נוספים היו צריכים לישון בחדר בביתו של הרב שטינמן. הסדר זה נמשך כמעט שנה וזה העניק לשלושת הנערים הללו, שיעור חיים אמיתי שלא יכלו ללמוד בשיעור הגמרא.

הגר"נ זוכובסקי נזכר באצילותו והתנהגותו של רבי אהרן לייב בבואו הביתה מהישיבה, כיצד היה שוהה כמה דקות בשיחה עם אשתו וילדיו לפני שישב ללמוד לעצמו. הוא נזכר שמי שהתעורר בשעות הקטנות שלפנות בוקר היה מוצא את רבי אהרן לייב יושב בחדר

ללמוד במתינות, ביסודיות ובעיון קל
עמוד היומי - ללמוד בקצב שלך ולדעת את הש"ס עם עיקרי המפרשים

הרב אברהם פוקס

עמד הרבי ונוף ביהודי: מה זה עולה על דעתך? אני אתן לך עצה כיצד להתחמק מהצבא? הרי דינא דמלכותא דינא וכל יהודי צריך לצאת למלחמה בעד המלכות. ופקד על היהודי שיעזוב מיד את חדרו.

"וְיָתְרוֹ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן" (במדבר י"ג, ב')

בעוד למדני העיר משתאים מהיקף דבריו ומעוצם גאונותו של ה"מלמד" האלמוני שהזדמן לעירם, הבחין רבי שלמה כי פניו של רב העיר חתומות במורת רוח

"איש אָחַד איש אָחַד לְמִטָּה אֲבָתָיו תִּשְׁלַחוּ" (במדבר ב' י"ג)

הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, סיפר כי חמיו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל לא נהג להרבות בסיפורי מעשיות. אולם בהזדמנות אחת סיפר מעשה מופלא אודות הגאון רבי שלמה קלוגר, כדי ללמד שיעור עצום בענווה, והובא המעשה בספר 'עמודו של עולם'.

לאחר שרבי שלמה עזב את כהונת הרבנות בעיירה זאליפוט, הוא הגיע לעיר ברוד וחיפש משרה שתאפשר לו להרביץ תורה. כל המשרות התורניות בעיר היו תפוסות, מלבד אחת: מלמד תינוקות בתלמוד תורה שבפאתי העיר. רבי שלמה מחל על כבודו וביקש להתמנות לתפקיד.

אלא שבעיר ברוד הייתה תקנה: כל המבקש להיות מלמד, מחויב לשאת דרשה בפני בני העיר בבית המדרש הגדול כדי לבחון את כישוריו. רבי שלמה נעתר לתנאי, אך דרש שרב העיר הגאון רבי

בספר 'דברים ערבים' מספר הרב שבתאי שיינפלד מעשה נפלא: בשעת המלחמה העולמית הראשונה, נהגו אברכי משי חסידים להסתתר בקלויז של הרבי מטשורטקוב מקום שם ישבו ולמדו וניזונו על שולחנו של הרבי.

פעם בא יהודי זקן אל הרבי בבכי מר וסיפר כי את בנו יחידו לקחו לצבא ועליו לצאת מיד לחזית ועל כן הוא מבקש מהרבי שיעזור לו להחביאו ויציל את כל המשפחה מאסון גדול. הרבי הקשיב לדברי היהודי וביקשו שיחזור לפניו שוב על כל הענין. היהודי חזר וסיפר והנה הרבי מצוה עליו שוב לספר בפעם השלישית והרביעית.

לבסוף עמד הרבי ונוף ביהודי: מה זה עולה על דעתך? אני אתן לך עצה כיצד להתחמק מהצבא? הרי דינא דמלכותא דינא וכל יהודי צריך לצאת למלחמה בעד המלכות. ופקד על היהודי שיעזוב מיד את חדרו.

חפוי ראש ובלב שבור יצא היהודי את חדרו.

המקרה כבר נשכח מן הלב. כעבור כמה שבועות קיבל הרבי מטשורטקוב אות הצטיינות גבוה ממיניסטרוני המלחמה בעד נאמנותו למדינה. לאות הצטיינות צורף מכתב בו הודיעו לו כי לפני זמן מה הגיעה למיניסטרוני הלשנה, כאילו אצל הרבי מסתתרים עריקים והרבי מייעץ להם כיצד להתחמק מהחזית. (הלשנה זו אכן בשקר יסודה כי לא ייעץ לאף אחד, אלא שלא מסר למלכות את מי שהסתתר אצלו). על כן שלח מיניסטרוני המלחמה מרגל אל הרבי בדמות הזקן היהודי הזה, על מנת לתהות על קנקנו.

כאשר שמע הרבי את הדבר, קרא את מקורביו והסביר להם שאין כאן מופת.

מעשה שהיה כן הוא: כאשר היהודי פרץ בזעקת שבר, נדמה לו לרבי, שאין זעקתו יוצאת מן הלב, היא נראתה לו מלאכותית. על כן ציוה עליו לחזור על סיפורו שוב ושוב, כי בכי מעושה, קשה להשמיע פעמים אחדות. וככה הוברר לרבי כי מרגל לפניו וגרשו מעל פניו."

אפרים זלמן מרגליות בעל ה"בית אפרים", יהיה נוכח. ביום המיועד נהר הקהל לשמוע את המלמד האלמוני. רבי שלמה עלה אל הבימה נשק לפרוכת והחל לגולל את דבריו בטוב טעם ודעת, כראוי לאיש העתיד להיוודע ברבות הימים כאחד מגאוני הדורות שקמו לעם ישראל.

הזמן חלף והדרשה הגיעה אל סיומה. בעוד למדני העיר משתאים מהיקף דבריו ומעוצם גאונותו של ה"מלמד" האלמוני שהזדמן לעירם. בסיום הדרשה, הבחין רבי שלמה כי פניו של רב העיר חתומות במורת רוח. כששאל לחששו, השיב ה"בית אפרים": "הדרשה ראווה, אך מתוך הפלפול שערכת עולה כי היו עשרים וארבעה מרגלים - וזה נוגד את פשט התורה!".

רבי שלמה שאל האם יש בבית המדרש תלמוד ירושלמי, אך הספר לא היה בנמצא. הוא ביקש מסכת סוטה מן התלמוד הבבלי, הראה לרב את דברי התוספות בדף ל"ד ד"ה טורטני שהביאו בשם הירושלמי כי לדעת רבי עקיבא כל מקום שהתורה כופלת את דבריה, זה בא לומר שצריך לכפול את המספר, ובמרגלים אמרה תורה 'אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֶבְתִּי תִשְׁלַחוּ' וא"כ היו עשרים וארבעה מרגלים, והוכיח את צדקתו.

רב העיר, שהשתאה מגאונותו וענוותנותו, העניק לו בו במקום משרה מכובדת בהרבה.

מרון הגרי"ש אלישיב נהג להדגיש את הלקח מהסיפור: רב עיר ואב"ד פושט את אצטלת כבודו, מוכן להיבחן בפני קהל שלם, והכל כדי לזכות ולהיות חוליה בשרשרת מסירת התורה לילדי ישראל.

סיפור מרון הגר"ח קניבסקי: פעם אחת באה אשה לשאול שאלה את הגר"ח מבריסק, ואמר לה - תשאלי את הדיין רבי שמחה זליג ריגר. אמרה לו - שאלה קלה כזו גם אתה יודע....

"וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁיעַ בֶּן נֹון יְהוֹשֻׁעַ" (במדבר י"ג, ט"ז)

התפלל עליו י-ה יושיעך מעצת מרגלים (כ"ז)

הגר"א מן בספרו 'כל משאלותיך' מספר שכאשר לנכד של מרון רבי אהרון לייב שטיינמן זצ"ל נולד בן ושאל את סבו איזה שם יתן לילד כי ליוצאי חלציו יש כבר את שמות של הסבים, השיב לו סבו: יהושע, והטעם - כי אנו זקוקים לישועה גדולה (מחמת הגזירות הקשות מאד של הממשלה באותה תקופה).

הגיב מרון הגר"ח קניבסקי ואמר שהמקור שיהושע הוא ישועה צריך לומר שהוא מפרשת השבוע שמושה רבנו ע"ה הוסיף יו"ד י' וישיעך מעצת מרגלים.

ועוד הוסיף מרון הגר"ח שהגראי"ל היה שאר בשרו של הגאון רבי שמחה זליג ריגר הדיין של בריסק [וגדל הרבה על ברכיו] וסיפר שהגר"ח סולוביצ'ק לא היה פוסק והיה שולח את השאלות לרבי

"התיישב הבחור במקומו, והתחיל לחשוב מה פשר דברי הרב, האם היתה זו ברכה? או אולי הערה? ואולי זו גערה עטופה ברמז? חזר אל ראש הישיבה ושאל אותו: כבוד הרב מה כוונת דבריו?..."

שמחה זליג. פעם אחת באה אשה לשאלו ואמר לה - תשאלי את רבי שמחה זליג. אמרה לו - שאלה קלה כזו גם אתה יודע... עוד סיפר כי אשה שלחה מכתב להגר"ח מבריסק וכתבה חריף, אמר הגר"ח בענוותנותו האופיינית: הנה אפילו אשה זו יודעת שאיני בקי.

התיישב הבחור במקומו, והתחיל לחשוב מה פשר דברי הרב, האם היתה זו ברכה? או אולי הערה? ואולי זו גערה עטופה ברמז? חזר אל ראש הישיבה ושאל אותו: כבוד הרב מה כוונת דבריו שיש לי לב חזק?

"כִּי חָזַק הוּא מְצַנְנֵנִי" (במדבר י"ג, ל"ב)

בגיליון 'א געדאנק' מביא בשם ציוני תורה, שמספרים על הרב הצדיק ממנצ'סטר, רבי יהודא סגל, שפעם נכנס לחדר בפנימיית הישיבה, והבחין באחד הבחורים שעדיין ישן, אחרי שכבר העירו את כל הבחורים, והיה זה כמה דקות לפני סוף זמן קריאת שמע, הוא לא העיר את הבחור שוב. כעבור שעה, בעיצומו של ה"סדר" נכנס הבחור לבית המדרש, קרא לו הרב ואמר "יש לך לב חזק". ולא הוסיף.

התיישב הבחור במקומו, והתחיל לחשוב מה פשר דברי הרב, האם היתה זו ברכה? או אולי הערה? ואולי זו גערה עטופה ברמז? חזר אל ראש הישיבה ושאל אותו: כבוד הרב מה כוונת דבריו?

השיב לו: כשהייתי בחדרך וראיתיך ישן שנת ישרים דקות לפני סוף זמן קריאת שמע חשבתי בלבי שאם תתעורר ותיווכח כי עבר הזמן, תתעלף מרוב צער וחלישות דעת. הנה אני רואה שהגעת ל"סדר" כרגיל, כלומר הכל עבר בשלום, אם כן כנראה באמת יש לך לב חזק...

בגיל שמונה עשה סיום על מסכת ביצה, ובשעת סעודת סיום המסכת הזמינו את הגה"ק רבי נתן אדלר זי"ע וכן בעל ההפלאה הגה"ק דבי פינחס איש הורוביץ זי"ע, וכיבדו את החתן הצעיר לומר דבר תורה, והשיג בדרשתו על דעת זקנו והפריך את ראיותיו. עמד אביו רבי שמואל וגער בו...

יְתֵנּוּ אֶת קוֹלָם (במדבר י"ד, א')

כבר ידע כל חומש ויקרא עם כל הדרשות שבתורת כהנים. וסיפר החתם סופר לבניו שבגיל שמונה עשה סיום על מסכת ביצה, ובשעת סעודת סיום המסכת הזמינו את הגה"ק רבי נתן אדלר זי"ע וכן בעל ההפלאה הגה"ק דבי פינחס איש הורוביץ זי"ע, וכיבדו את החתן הצעיר לומר דבר תורה, והזכיר בדבריו חידוש של זקנו הגה"ק מהרשש"ך, בעל 'כוס הישועות', והשיג בדרשתו על דעת זקנו והפריך את ראיותיו.

עמד אביו רבי שמואל וגער בו היתכן לחלוק על דברי זקנו, אך רבי נתן אדלר נתן צדק בדבריו, ומאותו יום והלאה גידלו רבי נתן אדלר כבן טיפוחיו, ובגיל עשר שנים כבר היה בישיבת רבי נתן.

נסתתמו טענותיו של היהודי. ויען ויאמר: "והלא כל וורשא מטלטלת"? ורבי חיים משיב לעומתו ו"מרגיעו": "יכול אתה להיות סמוך ובטוח ר' יהודי, שהגהנום גדול דיו אף בשביל כל וורשא..."

תְּרִימוּ תְּרוּמָה לַה' (במדבר ט"ו, י"ט)

בספר הרב מברסק מסופר שבסעודת ה'תנאים' של אחד מגדולי תלמידי מרן בברסק הג"ר ירוחם גורליק זצ"ל שהשתדך עם בת העיר, הונחו על השולחן פירות משובחים שהיו יקרי המציאות בפולין של העת ההיא, אולם מרן הגרי"ז מברסק זצ"ל סירב לטעום מהם מחשש שמא מגידולי ארץ ישראל הם וחובת המעשרות חלה עליהם.

כאשר העיר לו אחד הרבנים שהשתתף אף הוא בשמחה מדוע חושש הוא מלאוכלם בשעה שהכל אוכלין מן הפירות הללו [-די גאנצ עוועלט עסט...], סיפר לו מרן זצ"ל את הסיפור הבא: באחת מנסיעותיו לוורשא, הבחין מרן הגר"ח בילדים המטלטלים בשבת ברשות הרבים את הטליתות עבור אבותיהם. במקום לא היה עירוב ולפיכך עצר בעדם רבי חיים ואמר להם כי הדבר אסור. תוך כדי כך הופיע יהודי שהדי השיחה הגיעו לאזניו, וניסה להצדיק את מעשי הילדים באומרו כי לקטנים מותר לטלטל.

הרים רבי חיים קולו בתמיהה ואמר ליהודי: "וכי למה תאמר כי לקטן מותר הדבר, הלא בתורה כתוב 'לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך. נסתתמו טענותיו של היהודי. ויען ויאמר: "והלא כל וורשא מטלטלת"? ורבי חיים משיב לעומתו ו"מרגיעו": "יכול אתה להיות סמוך ובטוח ר' יהודי, שהגהנום גדול דיו אף בשביל כל וורשא..."

בגיליון 'ממשקה ישראל' הובא שרבי שמעון סופר אבד"ק קראקא ספר על אביו מרן החתם סופר, שכאשר היה בן ג' שנים שלחו אביו למלמד ללמוד תורה, אחר הצהריים חזר לביתו כשהוא בוכה בכיה רבה.

שאל אותו אביו מפני מה אתה בוכה, ענה הנער 'המלמד הכה אותי'. מדוע הכה אותך? והשיב שלמד הפסוק 'ויקח עפר מן האדמה', (בראשית ב' ז) ופירש המלמד באידיש שהקדוש ברוך הוא לקח 'ערד פון די ערד' [אדמה מהאדמה], שאלתי אותו אם כן מה צריך לכתוב שלקח עפר מן העפר, היה צריך לכתוב שלקח עפר, או אדמה? [בחתם סופר על התורה בפרשת וירא הפסוק 'ואנוכי עפר ואפר' (שם יח כז) מפרש שעפר ואדמה אינם שמות נרדפים ושווים אלא שעפר מצינו רק על עפר תלוש ואדמה רק על המחובר, וכמאמר הכתוב 'ויקח ה' עפר מן האדמה'] המלמד השתיק אותי, ואני התעקשתי ושאלתי שנית, ולכן הכה אותי המלמד.

הם גרו בעיר פרנקפורט, והלך האבא להגה"ק רבי נתן אדלר זי"ע שהיה שם תופס ישיבה, לספר לו מעשי בנו והמלמד, אמר לו רבי נתן, אם לעצתי תשמע הרי שאם זיכה אותך ה' בבן חכים ששואל שאלות כאלה, אל תמסרהו אל המלמדים, תלמד אותו אתה בעצמך, לקיים 'ושננתם לבניך, ולא ע"י שליח'.

ואכן השליך האבא את כל עסקיו מנגד וישב ללמוד את בנו שהיה בן ג' שנים מבוקר עד ערב, וכך גידל האבא את בנו הקטן. וכשהיה בן שבע

**רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
חדש! ניתן להירשם בכל עמדות נדרים פלוס, טופס 'דרשו'**

אתם מכירים עוד שיעורים שנמסרים ב'עמוד היומי' בישיבות קטנות?

שמעתי פה ושם שיש יוזמות כאלו, אני לא יודע אם זה בצורה של שיעור עם מגיד שיעור רשמי מהישיבה או שזה בחורים שלומדים בינם לבין עצמם. דבר אחד אני יכול לומר, אני חושב שבכל ישיבה שווה לנסות את זה, זה נראה קצת מוזר, קצת תמוה, מה פתאום להוסיף עוד סדר לימוד 'התנדבותי' אחרי יום לימודים עמוס כל כך.

התועלת הכי גדולה בעיני היא התאווה שהבחורים האלו מקבלים לסיים מסכתות. פשוט תאווה, אין לזה הגדרה אחרת. משהו נדלק אצלם בפנים, והם לא מוכנים להרפות, רוצים לדעת עוד, להתקדם עוד, להשלים ולהשתלם בתורה.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת כדי להודות באופן אישי בסוד ישרים ועדה, לנשיא 'דרשו' הגאון רבי דוד הופשטטר שליט"א, על היוזמה והחזון וגם על הביצוע בפועל, המבחנים החודשיים והחוברות עם הפירוש הנפלא 'עיון העמוד' ש'דרשו' מדפיס כסדר. הוא מחולל מהפכה של ממש, אין לי ספק שזה מה שמקרב את הגאולה השלמה שנוכח לה במהרה.

מרוממות, והדרשן האורח דיבר כל כך חזק, שכולם נשאבו לדרשתו שנמשכה והתארכה מאוד, עד שבסופו של דבר סיימו את ה'שבת אחים' בשעה שתיים וחצי בלילה...

לא עלתה על דעתי שהם יעמדו ברצונם הראשון, השעה לא מאפשרת כמובן למסור שיעור עכשיו, אבל פתאום אני רואה שכל המשתתפים הקבועים בשיעור מתלקטים סביבי ובידיהם גמרות, הם רוצים לשמוע שיעור.

אמרתי להם, תלמידים חביבים, אני מאוד שמח שחשקה נפשכם בתורה, אבל תסתכלו מה השעה, אני אתחיל לומר שיעורים ואתם תירדמו אחד אחד, מה העניין? בואו תרדו לקרקע המציאות, תלכו לישון ובעזרת ה' יהיה שיעור ביום ראשון...

לא היה עם מי לדבר, הם לא הסכימו לוותר ואני נאלצתי להיכנע להם. מה אומר ומה אדבר, הם השתתפו בשיעור, שאלו והשיבו, היה שיעור מיוחד מאוד שנמשך עד אחרי השעה 3:00 לפנות בוקר ואף אחד לא נרדם. לא האמנתי למראה עיני, אני חייב להודות שזה אחד הרגעים המרגשים ביותר שחוויתי כר"מ בישיבה. אין תענוג גדול מזה לראות את התלמידים כשהם משתוקקים לשמוע עוד ועוד, זה מחזק ומרומם באופן בלתי ניתן לתיאור.

סוף כל סוף זהו פורקנם: שעקצו, שנשכו, שהזיקו. "אילו היו לומדים מוסר, חודרים לשורשם ועמלים על טיפוח אושיותיהם, שלא יהיו רשעים, שלא יהא מזונם מורכב מפגיעה, מעלבון, מהורדת ערך, מזלזול, שלא יהיו נחשים".

"שלא נהגו כבוד זה בזה", אין הכוונה רק לא לבייש אדם ברבים, אלא גם להיזהר כשמבררים אצלך על שידוכים, להיזהר שלא לפגוע באדם בעבודתו, בנפשו או בממונו.

לנהוג כבוד זה בזה. זה אומר לשקול מה עושים, זה אומר לא לגרום לאחרים פגיעה, וזה אומר להיות טוב. וזה שווה, הוא אומר, כי ככל שאדם טוב לשני כך טובים אליו משמים.

החיים שלהם. ממה נהנים הם? מה היא בעצם ההנאה של לשון הרע? מן הרשעות שבדבר. שהרי נהנים הם מכך שפלוגי נעקץ, מכך שפלוגי מפרפר בין מלתעות חיצונית לשונם של המשלחים אותם. בעל לשון הרע מתמוגג ומתמלא חיות מכך שפלוגי מוכש ממנו. אישיותו מתעוותת. הוא נופל שדוד לרגלו".

וממשיך ומדגיש ראש ישיבת עטרת ישראל יסוד הנוקב עד השיתין: "אכן, עד כמה שנוגע הדבר לשורש המניע ומצמיח את לשון הרע, אמנם אין שום הבדל בין דומם לצומח ולמדבר, בין אדם לבין ארץ ישראל. כי עד כמה שנוגע הדבר לארסיות רשעותם של משלחי הרסן ועקיצתם של הרשעים, מה לי אם האובייקט הוא זה או אחר.

מֵלֵאָה הָאָרֶץ דְּעָה סְנִיפֵי דְרֵשׁוּ בְרַחֲבֵי תַבַּל

ישראל | ארה"ב | אירופה | צרפת | ארגנטינה | אוסטרליה | בלגיה | קנדה
מקסיקו | דרום אפריקה | שוויץ | אוסטרליה | הונגריה | ונצואלה | פנמה
בלארוס | אוקראינה | רומא | ג'יבלטר | הולנד | ברזיל | ברלין

האם יש איסור 'תחומין' בחול המועד? הפצי הפקר - האם מותר להוליכם מעבר לאלפיים אמה מהמקום בו היו בכניסת השבת?

חכמינו ז"ל אסרו על האדם להתרחק בשבת יותר מאלפים אמה [1,152-912 מטר, לשיטות השונות] מהמקום בו שהה ב'בין השמשות' שבכניסת השבת, ואיסור זה נקרא 'תחומין'. ויש אומרים, שהתרחקות של שנים עשר 'מיל' [10.94-13.82 ק"מ] אסורה מדאורייתא, ודורשים זאת מהנאמר על מחנה ישראל שאורכו היה שנים עשר מיל: "שְׁבוּ אִישׁ תְּחֻמָּתוֹ אֶל יְצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי". וה'מקום' שבו שהה בכניסת השבת הוא ארבע אמות, שנחשבות ל'מקומו של אדם' [ראה להלן בהרחבה]. ואם שהה בעיר מיושבת או בעיר חֲרֵבָה המוקפת חומה אשר

חומתה עדיין קיימת, נחשבת כל העיר כארבע אמות, ואף אם היא גדולה מאוד. וכן אם שהה במקום שלא הוקף לשם דירה, אשר גודלו אינו עולה על 'בית סאתים' [כ־1,658-1,152 מ"ר], נחשב כל המקום כארבע אמות.

ואיסור תחומין אסור גם ביום טוב, אלא שנחלקו הפוסקים לפי הדעה הנ"ל שתחום שנים עשר מיל אסור מדאורייתא, האם גם ביום טוב ואיסור הוא מדאורייתא. ולהלכה, יש להקל בשעת הדחק ולהחשיבו כאיסור דרבנן. ויש שכתב, שלדעה שתחום שנים עשר מיל אסור מדאורייתא, אסור הוא גם בחול המועד, אולם מדברי הראשונים נראה שלכל הדעות אין בחול המועד איסור תחומין כלל.

ובנוסף על איסור תחומין לאדם עצמו, אסור גם להוציא כל חפץ שברשותו, בין אם הוא שייך לו, ובין אם הוא מושכר או מושאל לו, אל מחוץ לתחומו של האדם. ולכן, אם חפציו נמצאים כבר מחוץ לתחומו, אסור להזיזם ממקומם. ונחלקו הפוסקים לפי הדעה הנ"ל שתחום שנים עשר מיל אסור מדאורייתא, אם גם בחפצי האדם האיסור הוא מדאורייתא. והוצא מחוץ לתחום בשבת לצורך פיקוח נפש - יש שכתב שאינו צריך לצמצם בבגדיו כדי למעט באיסור תחומין. וחפצי הפקר, אין בהם איסור תחומין, ומותר להוליכם אל מעבר לאלפיים אמה מהמקום שבו היו בכניסת השבת, כיון שאין לחפצים תחום מצד עצמם, אלא רק מחמת בעליהם.

[שו"ע שצו, א-ג, ומשנ"ב א, ב, ו-ז ויא-יג; בו"מ דרשו, 1, 2, 8, 9, 12, 14, וראה שם, 4]

האם מותר ללבוש בלילה בגד עם ארבע כנפות ללא ציצית? כמה דקות לפני הנץ ניתן לברך על הציצית? ומדוע אסור לאשה ללבוש טלית?

בפרשת השבוע אנו קוראים על מצות ציצית. בפסוקי הציווי של מצוה זו נאמר: "וְרָאִיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה'", ודרשו חכמינו ז"ל שמצות ציצית היא דווקא בזמן שבו ניתן לראותה, דהיינו ביום ולא בלילה. ונחלקו הפוסקים בפירוש הדבר: לדעת הרמב"ם, הלוּבֵשׁ בִּגְד בֶּן אַרְבַּע כְּנָפוֹת בַּיּוֹם חַיִּיב בְּצִיצִית, וְכַשְׁלוּבְשׁוֹ בַּלַּיְלָה פְטוּר מִצִּיצִית; וְלִדְעַת הַרְא"שׁ, בִּגְד הַמְיוּעָד לְשִׁימוֹשׁ בַּיּוֹם, או ביום ובלילה, חייב בציצית אפילו בלילה, והמיועד לשימוש בלילה בלבד פטור מציצית אפילו ביום. ולהלכה, אין ללבוש ביום בגד בן ארבע כנפות ללא ציצית אף אם הוא

מיועד לשימוש בלילה בלבד, וכן אין ללבוש בלילה בגד בן ארבע כנפות ללא ציצית, אם הוא מיועד לשימוש גם ביום; אולם אין לברך אלא כשלושים ביום בגד המיועד לשימוש (גם) ביום.

ומהלכה זו אנו למידים גם שזמן הברכה על מצות ציצית בבוקר, הוא מהזמן בו אור היום מספיק כדי "שיכיר בין תכלת ללבן", ובלשון אחרת: "שיראה את חבירו הרגיל עמו קצת בריחוק ארבע אמות ויכירנו". ובתרגום זמן זה למעשה, רבו השיטות והמנהגים, והם נעים בין 6 דקות לאחר עלות השחר, ל-30 דקות לפני הנץ החמה. והמתעטף בטלית לאחר עלות השחר, בטרם הגיע הזמן האמור - יש אומרים שרשאי לברך; ויש אומרים שלא יברך, אלא ימתין עד הזמן הראוי לברכה, ואז ימשמש בחוטי הציצית ויברך, וכך יש לנהוג. ומי שברך לפני הזמן הנ"ל, לכל הדעות לא יברך שנית; ואף מי שברך בטעות לפני עלות השחר, לא יברך שנית.

ומכיון שמצות ציצית תלויה בזמן מסוים - ביום ולא בלילה - הריהי מצוה ש'הזמן גרמא', ולפיכך נשים פטורות הימנה. אך בניגוד למצוות אחרות שהזמן גרמן, אין הנשים מקיימים מצוה זו, משום שאינה מצוה 'חיובית', אלא 'קיומית', דהיינו, שאין מצוה [מדאורייתא] לרכוש בגד כדי לקיים בו מצות ציצית, אלא לקשור ציצית בבגד קיים כאשר לובשים אותו. ולפיכך, לבישת ציצית לאשה היא דרך גאָנה. ובנוסף - בגד המיוחד לציצית, דהיינו טלית קטן וטלית גדול אסור לאשה ללבושו משום איסור "לא יהיה כלי גבר על אשה".

[שו"ע יז, ב, ומשנ"ב; בו"מ דרשו, 1. שו"ע יח, א, ו, בהגר"א ה, ומשנ"ב, ג, ט, ויא; בו"מ דרשו, 12 ו 14]

מדוע עברו רבי אמי ורבי אסי במהלך לימודם ממקום מוצל למקום שטוף שמש? ומדוע התחלחל הרה"ק מבעלזא זי"ע לשמע סיפור על מקום של תורה ועבודה ה'?

בפרשת השבוע מתואר עונשם של המרגלים: "וַיִּמְתּוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דַבַּת הָאָרֶץ רָעָה בְּמַגְפָּה לְפָנַי יי", "באותה מיתה ההגונה להם, מידה כנגד מידה; הם חטאו בלשון, ונשתרבו לשונם עד טבורם ותולעים יוצאים מלשונם ובאין לתוך טבורם, לכך נאמר 'במגפה' ולא 'במגפה', וזהו 'לפני ה'', באותה הראויה להם על פי מידותיו של הקב"ה, שהוא מודד מידה כנגד מידה" (רש"י). מדברים אלו ומהדברים הבאים, נראה עד היכן מגעת חובת הזהירות מדיבור בגנותה של ארץ ישראל. בשלושת הדפים האחרונים של מסכת כתובות ישנה אריכות בשבחה

של ארץ ישראל, ובתוך הדברים מספרת הגמרא: "רבי חנינא מתקן מתקן מתקליה", ומפרש רש"י: "משוה ומתקן מכשולי העיר מחמת חיבת הארץ שהיתה חביבה עליו, ומחזר שלא יצא שם רע על הדרכים". ועוד מספרת הגמרא: "רבי אמי ורבי אסי קיימי משמשא לטולא ומטולא לשמשא", ומפרש רש"י: "כשהשמש הגיעה למקום שהם יושבים וגורסים וחמה מקדרת עליהם, עומדים משם לישב בצל, ובימי הצינה עומדים מן הצל ויושבים בתמה, כדי שלא יוכלו להתרעם על ישיבת ארץ ישראל". וכתב הבן איש חי בספרו 'בן יהוידע': "היו רבי אמי ורבי אסי מקדימים לקום ממקום זה לפני שתגיע אליו השמש, כדי שלא יבוא אחד התלמידים לומר על המקום שהוא לא טוב, ונמצא מוציא דיבה על חלק קרקע שבארץ ישראל, ומכאן ילמד האדם מוסר השכל, לשמור פיו ולשונו לבל יוציא מפיו שום דיבור לא טוב לגנות אפילו אמה אחת מארץ ישראל, הן מצד האויר, הן מצד קור וחום, הן מצד הפירות, והן בענין הבנין וכיוצא, ואפילו בעת חורבנה שהבתים הם של הגויים, כדי שלא יהיה בכלל מוציא דיבה על ארץ ישראל".

ומסופר על הגרב"ד ליבוביץ זצ"ל שישב עם בחורים שביקרו בארץ ישראל, והחלו לספר שהיה שם חום כבד, והפסיקם, כדי שלא יספרו בגנות ארץ ישראל. ועל הרה"ק רבי אהרן זצ"ל מבעלזא מסופר, שאחד סח באוזניו על אודות מקום מסוים בארץ ישראל שהוא מקום של תורה ועבודה ה', וסיים דבריו במשאלה כי הלואי והיה המצב כך בכל ארץ ישראל, ובשומעו זאת התחלחל רבי אהרן מכך ששמע אבק לשון הרע על יושבי ארץ ישראל.

[ח"ח 'דרשו', הל' לה"ר כלל ה, בו"מ 47]

דרשו איד

נקודת ציון בדרכה של המהפכה התורנית מבית 'דרשו'

אני אומר לאלו שעדיין לא הבינו, אל תישארו אחרונים, בואו נרחיב את מעגל הלומדים, בואו נעצים את המהפכה!

אחראי 'דרשו' בירוחם ובדימונה הרה"ג ר' יעקב פניא, מספר על הקשר והתרומה האדירה של פעילות 'דרשו' לקהילה החרדית במקום

שלמד איתי בכלל. הוא הקים פה את הסניף של 'דרשו' והרים אותו לגבהים. הוא עשה עבודת שטח, שכנע אנשים להצטרף ללימודים לפי התוכניות של 'דרשו', אז זה עוד לא היה כזה נפוץ ופופולארי כמו היום. הוא עשה פה מהפכה של ממש. לפני עשר שנים עבר הרב סוויליה דירה לביתר עילית, וביקש ממני להמשיך מהמקום שבו הוא עצר.

מה כוללת הפעילות של 'דרשו' בירוחם?

ל'דרשו' יש פה השפעה אדירה, כמחצית מבני הקהילה החרדית לומדים לפי התוכניות של 'דרשו', רבים לומדים 'דף היומי בהלכה' רבים לומדים 'עמוד היומי' ויש רבים שלומדים גם וגם. כמובן שלא חסרים גם לומדי 'דף היומי'. יש פה גם שיעור ב'עמוד היומי' אותו מוסר הרב ששון מהכולל שלנו, עם משתתפים רבים. בנוסף אני אחראי גם על הפעילות בדימונה השכנה, יש שם שיעור 'דף היומי בהלכה' מפיו של ראש הכולל הרב בן שושן. יש מבחנים גם שם וגם פה, ב"ה יש פעילות ענפה והרבה זיכוי הרבים.

איזה מסר היית רוצה להעביר לקוראים שנחשפים לדברים?

ידוע שרבי מאיר שפירא זצ"ל, אמר בעת שייסד את 'הדף היומי' שהמטרה היא שיהודי מכל מקום בעולם שיפגוש יהודי מכל מקום אחר, תהיה להם שפה משותפת ושניהם יעסקו באותה סוגיא. ב"ה אפשר דרא, ואנחנו רואים שלכל שני יהודים שנפגשים יש הרבה יותר מסוגיא אחת משותפת, הם מדברים גם ב'דף היומי' גם ב'עמוד היומי' גם ב'דף היומי בהלכה' ועוד ועוד.

אני אומר לאלו שעדיין לא הבינו את המהפכה הזאת ולא הפנימו אותה, אל תישארו אחרונים. כולם כבר לומדים לימודים קבועים עם הספקים מסודרים, כולם כבר מבינים שזה חלק מחובתו של יהודי בעולמו, בואו נרחיב את מעגל הלומדים, בואו נעצים את המהפכה!

כמאתיים משפחות של יהודים בני תורה מתגוררות בירוחם שבדרום הארץ. הרחק מכל ריכוז חרדי מוכר, אי שם בדרום הרחוק. "המקום היחיד שקרוב אלינו זה דימונה", אומר הרה"ג ר' יעקב פניא, "אבל אנחנו מרגישים מחוברים חזק לקהילות החרדיות בכל רחבי הארץ. תשאל אותי איך? בזכות 'דרשו'. כשיש מבחן של 'דרשו' במקום, זה כמו להיות בירושלים ובבני ברק, וזה תורם רבות לקהילה!".

איך בעצם הגעת ל'דרשו', או אולי שאלה יותר טובה, איך בכלל הגעת לירוחם?

"אני יליד צרפת. גדלתי בעיר מץ, ובהמשך בשטרסבורג, המקום היחיד בצרפת שיש בו שכונה חרדית מסודרת, שבה מתגוררים יהודים רבים בשכונות זה לזה. בכל המקומות האחרים היהודים גרים בין הגויים, אף שיש להם בתי כנסת גדולים ופעילים מאוד בחלק מהמקומות.

"כשהגעתי לישיבה גדולה, שלחו אותי ההורים ללמוד בארץ, "הווי גולה למקום תורה", כפשוטו. חמש שנים למדתי בישיבת 'נחלת משה' של הגאון רבי יעקב בן נעים, עד לנישואי. כמוני, גם רעייתי ילידת צרפת מעיר אנמס, וגם היא היתה לבדה בארץ, שנינו היינו היחידים, ההורים האחים והאחיות של שנינו, כולם בצרפת.

"בירוחם היתה מעלה גדולה, התגוררה פה בת דודה של אשתי, האשה הכי קרובה אליה, ולכן היה זה אך טבעי שנסקול את האפשרות להתגורר בירוחם. במקביל שמעתי שבראש הכולל פה עומד הגאון רבי דניאל בנישו שליט"א, גם הוא עולה מצרפת, ואפילו הכרתי אותו באופן אישי מהעיר שטרסבורג. מה יכול להיות יותר טוב, באנו לגור בירוחם, ומאז אנחנו פה, כבר 25 שנה ב"ה.

ומתי הגיע השלב שהפכת אחראי על פעילות 'דרשו' ביישוב? האמת שזכות הראשונים שמורה לידי הרה"ג ר' יהושע סוויליה,